

**POWIATOWA STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH NA LATA 2014-2020.**

Opracowało:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
w Kaliszu

Kalisz 2014

SPIS TREŚCI

Strona

WSTĘP	4
I. PODSTAWOWE POJĘCIA	5
1.1. Problem	5
1.2. Wartość	5
1.3. Zasady	6
1.4. Polityka społeczna	7
1.5. Kwestia społeczna	8
1.6. Wykluczenie społeczne	9
1.7. Pomoc społeczna	10
1.8. Strategia	11
II. AKTY PRAWNE -TŁO I PRZYCZYNY	14
III. CHAREKTYRYSTYKA POWIATU KALISKIEGO Podstawowe informacje o powiecie.	20
3.1. Położenie geograficzne.	20
3.2. Demografia ludności. Stan i struktura w przekroju terytorialnym.	25
3.3. Analiza rynku pracy.	28
3.4. Gospodarka powiatu.	34
IV. EKONOMIA SPOŁECZNA DLA POWIATU KALISKIEGO	35
4.1. Sektor ekonomii społecznej.	35
4.2. Diagnoza sektora ekonomii społecznej na terenie Powiatu Kaliskiego.	36
4.3. Kontekst strategiczny rozwoju ekonomii społecznej w Powiecie Kaliskim.	37
4.4. Główne problemy ekonomii społecznej w Powiecie Kaliskim.	37
4.5. Wyzwania strategiczne dla rozwoju ekonomii społecznej w Powiecie Kaliskim.	38
4.6. Planowane działania na rzecz rozwoju sektora ekonomii społecznej w Powiecie Kaliskim.	39
V. ANALIZA OBSZARÓW POLITYKI SPOŁECZNEJ Strategie i kierunki działań wybranych problemów społecznych na lata 2014-2020.	50
VI. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE POLITYKI I POMOCY SPOŁECZNEJ W POWIECIE KALISKIM.	69
ZAKOŃCZENIE	72

WSTĘP

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany bądź poprawy tych stanów rzeczy występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są niekorzystnie. Obowiązek opracowania strategii wynika wprost z art. 19.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prawnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne podejmowane dla poprawy warunków zaspokajania potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Strategia składa się z dwóch elementów. Podzielona jest na elementy teoretyczne i praktyczne. Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentów. Przetawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasad i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna oraz najważniejsze informacje dotyczące metodyki pracy nad strategią. Jest tutaj także wskazany związek analizy z innymi dokumentami strategicznymi funkcjonującymi na różnych poziomach administrowania i zarządzania. Druga część zawiera procedury działania w przypadku wystąpienia problemu społecznego.

Niniejszy dokument zawiera opis istniejącej sytuacji w powiecie kaliskim (diagnoza stanu powiatu) oraz obecnych i przyszłych problemów społecznych. Wskazane są również główne problemy i cele strategiczne, których wybór został poprzedzony rzetelną oceną stanu faktycznego. Strategia przeznaczona jest do mieszkańców Powiatu Kaliskiego, którzy z różnych powodów znajdują się w trudnych okolicznościach i wymagają pomocy w celu odzyskania zdolności do samodzielnego funkcjonowania. Adresatem strategii są zarówno osoby samotne jak i całe rodziny.

I. PODSTAWOWE POJĘCIA

Część teoretyczna zawiera podstawowe pojęcia, jakimi operują instytucje zajmujące się problematyką problemów społecznych.

1.1. Problem

Problemem nazywamy każdą sytuację zadaniową (w życiu codziennym, w pracy zawodowej), w której występuje pewna trudność, pytanie, na które szukamy odpowiedzi. Wyróżniamy kilka faz rozwiązywania problemu. Po pierwsze musimy dostrzec, że problem istnieje. Następnie musimy dokonać analizy sytuacji problemowej, czyli określić różnice między tym, co wiemy, a tym, co jest pożądane. Dedukcja pomoże nam w poszukiwaniu pomysłu na rozwiązanie trudności. Spośród wielu koncepcji należy wybrać jedno rozwiązanie, a następnie przystąpić do działania rozwiązywania problemu.

1.2. Wartość

Wartość termin używany do określania tego, co godne uznania i pożądania, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich eliminuje (odrzuca jako złe, czyli traktuje je jako „antywartości”), inne pozostawia i hierarchizuje wg przypisywanej im wartości. Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokajania potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą. Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich a także ogólnych warunków rozwoju,
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych oraz tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Z wartościami wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażone za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących

w społeczeństwie. W polityce społecznej odwołujących się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami.

1.3 Zasady

Zasady, to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokojenie potrzeb. Zasady, które są najczęściej artykułowane, bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej o zagrożeń i problemów społecznych to:

- Zasada samopomocy-przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz z pomocy silniejszych dla słabszych, zazwyczaj w ramach niewielkich, nieformalnych grup.
- Zasada przezorności- oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
- Zasada solidarności społecznej- najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa na interesami poszczególnych klasa lub wartości.
- Zasada pomocniczości – oznacza przyjęcia określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jedności wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb, w pierwszej kolejności, pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
- Zasada partycypacji – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwości pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsca w społeczeństwie.
- Zasada samorządności – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych

oraz tworzeniu nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspakajania potrzeb i realizacji interesów.

- Zasada dobra wspólnego – pojawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy są sprzeczne.
- Zasada wielosektorowości – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji porządkowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspakajaniu potrzeb społeczeństwa.

1.4. Polityka społeczna

Polityką społeczną określamy przyjęty i realizowany przez władzę publiczną i organizacje pozarządowe zespół długotrwałych działań na rzecz zaspokajania potrzeb i rozwiązywania problemów społecznych. Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzysząc temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne. Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- Dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszym;
- Prowadzeni bieżących działań osłonowych;
- Dostrzeganie zagrożeń społecznych z wyprzedzeniem, równanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

W zakres zainteresowań polityki społecznej wchodzi zagadnienia prawne, polityczne, socjologiczne, ekonomiczne w następujących obszarach:

- Polityka demograficzna i polityka rodzinna,
- Polityka edukacyjna,
- Polityka kulturowa,
- Polityka ochrony zdrowia,
- Polityka mieszkaniowa,
- Polityka migracyjna,
- Polityka zatrudniania,

- Polityka pomocy społecznej,
- Polityka ochrony środowiska,
- Polityka prewencji i zwalczania zjawisk patologii.

Mechanizmów powstawania problemów społecznych i kwestii społecznych upatrywać należy w funkcjonowaniu społeczeństwa. Są nimi przede wszystkim:

- Nieporządek społeczeństwa,
- Gwałtowna zmiana społeczna,
- Opóźnienie kulturowe,
- Przemiany gospodarcze wyprzedzające przemiany w sposobie myślenia i działania,
- Złe funkcjonowanie instytucji politycznych czy administracyjnych,
- Niekompetencja polityków czy urzędników państwowych,
- Dominacja grup społecznych, eksploatacja, wyzysk,
- Nierówności społeczne, niesprawiedliwość społeczna,
- Nieprzystosowanie do pełnienia określonych ról społecznych.

1.5. Kwestia społeczna

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa o zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzenia systemu zabezpieczenia społecznego. W polityce społecznej terminem „problem społeczny” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Pojęciem silnie uwarunkowanym z polityką społeczną a konkretnie z jej celami i zadaniami jest kwestia społeczna. Jest to bariera w społeczeństwie, uniemożliwiająca jednostce osiągnięcie pełnej satysfakcji, rozwoju i realizacji potrzeb. Założeniami tej teorii są:

- Skala problemów zależy od porządku społecznego.
- Kwestia społeczna wywiera silny negatywny wpływ na całość funkcjonowania społeczeństwa.
- Kwestie społeczne jako problemy stanowią wypaczenie naturalnego stanu rzeczy, dlatego też dąży się do ich zlikwidowania. Należy dążyć do zlikwidowania wszelkich istniejących kwestii jednocześnie, nie zaś każdej w izolacji.
- Likwidacja kwestii społecznych jest zadaniem zbiorowości, nie zaś jednostki, której to szczególnie dotyczy, gdyż jest ona zbyt słaba.
- Kwestia społeczna jest silnie związana z istnieniem różnych grup interesów.

Kwestia społeczna to często synonim dla problemu społecznego. W węższym znaczeniu terminu **kwestia społeczna** oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dolegliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji z dążeniami jednostek i zbiorowości, do godnego życia.

Przyjmuje się, że źródła kwestii społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmach życia zbiorowego i mogą być- jak każdy problem społeczny-ograniczone i rozwiązywane we wszystkich skalach współżycia: od rodziny poprzez środowisko lokalne i zawodowe po skalę ogólnopaństwową czy międzynarodową.

1.6. Wykluczenie społeczne

Funkcjonujące w środowisku lokalnym kwestie i problemy społeczne prowadzą do **wykluczenia społecznego**, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej jednostce lub grupie, zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Brak lub ograniczenie możliwości uczestnictwa, wpływania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych i rynków, które powinny być dostępne dla wszystkich, a szczególnie dla osób ubogich. Unia Europejska według raportu programu „Povert 3” z 2002 roku, uważa, że wykluczenie społeczne to dynamiczny i wielowymiarowy proces polegający na braku lub na niewystarczającym poziomie uczestnictwa w głównym nurcie społeczeństwa i dostępu do najważniejszych systemów społecznych między innymi rynku pracy, edukacji, opieki medycznej. Wykluczenie społeczne może skutkować zerwaniu więzi rodzinnych, społecznych, utratą poczucia sensu i tożsamości. W tym przypadku utożsamiane z marginesem społecznym i określane jako mało znacząca warstwa społeczna.

Środkiem umożliwiającym przeciwdziałanie tej sytuacji jest integracja społeczna oparta na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności. Podejmowane w tym celu działania wspólnotowe służą budowie społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa i poszanowaniu różnorodności kulturowej. W społeczeństwie tym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka i obywatela oraz skutecznie wspomaga się jednostki i grupy w realizacji ich celów życiowych. Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości

podstawowej Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż do wspierania siły rodziny należy rozpocząć każdy rodzaj oferowanej pomocy.

1.7. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna umożliwia przewyżanie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Kwestie prawne związane z pomocą społeczną reguluje ustawa uchwalona przez Sejm z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Zadaniem pomocy społecznej określonej w ustawie jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej (minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, wojewodowie) i samorządowej (marszałkowie województw, starostowie na poziomie powiatów oraz wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast) na poziomie gmin. Realizując zadania pomocy społecznej współpracują oni, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Ustawa o pomocy społecznej określa:

- Zadania w zakresie pomocy społecznej,
- Rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania,
- Organizacje pomocy społecznej,
- Zasady i tryby postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Ustawa wymienia również przypadki, w jakich udziela się pomocy społecznej. Według ustawy o pomocy społecznej udziela się jej osobom i rodzinom, w szczególności z powodu:

- Ubóstwa,
- Sieroctwa,
- Bezdomności,
- Bezrobocia

- Niepełnosprawności
- Długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- Przemocy w rodzinie
- Potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności
- Bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych
- Braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo –wychowawcze.
- Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy,
- Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego.
- Alkoholizmu lub narkomanii
- Zdarzeń losowych i sytuacji kryzysowej.
- Klęski żywiołowej lub ekologicznej

1.8. Strategia

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w zasadach określających budowę **strategii** podaje: „Nie każdy plan jest strategią. Strategia powinna określać cel, jakim jest rozwiązywanie określonych problemów społecznych, (czyli np. poprawa sytuacji ludzi starych, niepełnosprawnych lub zmiana na lepsze wybranych obszarów życia społecznego /.../ oraz sposób, w jaki można go osiągnąć...)”. Strategią nazywamy zaplanowany i często realizowany w praktyce sposób osiągnięcia jakiegoś wyznaczonego celu.

Strategia niniejsza uwzględnia ewolucję instytucji pomocy społecznej, jej przejście od realizacji funkcji ratowniczej do prewencyjno-usługowej oraz malejącą opiekuńczą rolę państwa na rzecz pomocy samorządowej i organizacji pozarządowych. W nowej roli pomoc społeczna to instytucja oparta na kapitale społecznym lokalnej społeczności, uwzględniająca nową rolę świadczeniobiorców – od postawy biernej do aktywnej partycypacji w procesie pomocy. W głównych założeniach metodycznych Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie składa się z:

- Diagnozy aktualnego stanu pomocy społecznej w powiecie,
- Prognozy potrzeb społecznych społeczności lokalnej,
- Celu strategicznego ogólnego i celów szczegółowych (operacyjnych),
- Metod realizacji celów,
- Harmonogramu

- Przedstawienia całościowej wizji polityki społecznej w perspektywie czasowej do 2020 roku.

W poniższej strategii zostały uwzględnione wszystkie 4 zasady.

Ponadto strategia zgodna jest z zasadami polityki społecznej, do których należą:

1. **Zasada pomocniczości** – najpierw radzisz sobie sam, potem liczysz na pomoc rodziny, następnie społeczności lokalnej (organizacje pozarządowe, samorząd), a na końcu państwa. Państwo pojawia się dopiero wtedy, gdy działania na „niższych szczeblach” okazały się niewystarczające,
2. **Zasada efektów odłożonych w czasie** - np. zmiana nauczania przynosi efekty, kiedy nowe pokolenie, inaczej wykształcone, zastępuje poprzedników. Zapowiedź zmian organizacyjnych czy prawnych z reguły powoduje wzrost oczekiwań. „Odkładany w czasie” efekt zmian często wywołuje rozgoryczenie, niepokój, pretensje, odruchy protestu, buntu, nawet rozruchy,
3. **Zasada szerokiego zasięgu skutków, inaczej zasada promieniowania efektów** - działania podejmowane w obrębie któregoś z obszarów polityki społecznej, czy któregoś z jej podmiotów obejmują swoim wpływem również ich szersze lub węższe „obrzeża”. Na przykład, jeżeli pomoc społeczna skutecznie pomogła sąsiadom, to wzrasta poczucie bezpieczeństwa wśród współmieszkańców,
4. **Zasada akceptacji społecznej** - jeżeli działania władz budzą pozytywne emocje społeczne (np. organizowanie wakacji dla dzieci czy rozgrywek sportowych), efekt jest szybki. Jeśli natomiast władza lokalna musi zabiegać o akceptację swoich zamiarów, wówczas należy przygotować plan, który powinien zawierać: wyjaśnienie celu podjętego działania, jawność wszelkich poczynań, poparcie uznanych w środowisku autorytetów, akcję informacyjną poprzedzającą decyzje, zaangażowanie do realizacji celu jak największej liczby osób i instytucji, obserwowanie, wskazywanie i podkreślanie pierwszych sukcesów i wspólne ich świętowanie, ujawnianie trudności i ewentualnych niepowodzeń,
5. **Zasada kontroli społecznej**
Kontrola społeczna to zespół czynników kształtujących zachowanie jednostki w sposób społecznie pożądanym. Każda zbiorowość lokalna rozwija własny system wartości, miar, ocen, nakazów i zakazów, według których ocenia podejmowane działania. Kontrola społeczna jest kwintesencją obywatelskości. Stąd postulat budowania przez obywateli ciał czy też organizacji kontrolnych, monitorujących.

6. **Zasada aktywności, zaangażowania społecznego** - polega na włączaniu w lokalne życie społeczne jak największej grupy mieszkańców, przykładem są np. organizacje pozarządowe, skupiające rodziców dzieci niepełnosprawnych, ale także towarzystwa regionalne,
7. **Zasada kompleksowości i sprzężenia zwrotnego** – zmiany dokonane w jednym obszarze życia zawsze powodują zmiany w innych jego dziedzinach. Np. taki ciąg skutków: brak wykształcenia – brak pracy – brak dochodu – zasiłek – utrata poczucia wartości – niechęć do otoczenia – obniżenie poziomu życia, konflikty z rodziną – przestępczość, alkoholizm. Takie „ciągi” zdarzeń to częste schematy biografii klientów pomocy społecznej,
8. **Zasada pozornego altruizmu** to pomoc tzw. osobom wykluczonym w interesie osób niewykluczonych. Wprowadzając działania społeczne na rzecz grupy wykluczonej bądź zagrożonej wykluczeniem społecznym, argumentujemy je dobrem powszechnym. Należy pamiętać, iż nowe działania, które są wprowadzone, muszą być dobre dla ogółu społeczeństwa. Pomagając ludziom starszym bądź niepełnosprawnym nie można zapominać o reszcie mieszkańców. Ich potrzeby też są ważne. Nie można lekceważyć żadnej ze stron.

II. AKTY PRAWNE- TŁO I PRZYCZYNY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany bądź poprawy tych stanów rzeczy występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są niekorzystnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prawnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 19. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Różnorodność problemów społecznych występująca w powiecie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę, także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- Ustawa o pomocy społecznej
- Ustawa o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 roku (tekst jednolity, Dz. U z 2006 roku nr 139, poz. 992 z późniejszymi zmianami)
- Ustawa o zatrudnieniu socjalnym z dnia 13 czerwca 2003 r. (Dz. U. Nr 122, poz. 1143 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1994 r (Dz.U. z 2011 nr 231 poz. 1375 z późniejszymi zmianami)
- Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 roku (Dz.U. z 2012 poz. 1356)
- Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003r. (Dz. U. z 2010 r., Nr 234, poz. 1536 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z 9 czerwca 2011r. (Dz. U. z 2013 roku poz. 135 oraz z 2012r. poz. 1519),
- Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004r. (Dz. U. z 2008r. Nr 69, poz. 415, z późniejszymi zmianami).
- Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r.
- Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r.
- Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r.
- Ustawa o samorządzie powiatowym z dnia 5 czerwca 1998r.
- Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991r.

Ustawa o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 roku reguluje nowy system poza ubezpieczeniowych świadczeń społecznych, finansowych w całości ze środków budżetu państwa, całkowicie odrębny od systemu pomocy społecznej. Zamiast tak jak dotychczas, szeregu różnych, niezależnych od siebie świadczeń, ustawa ta wprowadza tylko jeden zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, które zastępują obecne zasiłki i świadczenia (np. zasiłek wychowawczy, świadczenie z funduszu alimentacyjnego, jednorazowy zasiłek macierzyński z pomocy społecznej, gwarantowany zasiłek okresowy).

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym z dnia 13 czerwca 2003 roku stwarza szanse na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Wychodzi również naprzeciw postulatom organizacji pozarządowych, które oczekują od państwa większego zaangażowania w aktywizację i edukację środowisk dotkniętych długotrwałym bezrobociem. Projekt ustawy kładzie nacisk na edukację i aktywizację środowisk marginalizowanych zawodowo i społecznie, a także na wspieranie zatrudnienia tych grup. Nowa regulacja ma zastosowanie przede wszystkim u osób, które nie posiadają własnych dochodów, a w szczególności bezdomnych w procesie wychodzenia z bezdomności, uzależnionych od alkoholu w procesie leczenia, uzależnionych od narkotyków w procesie leczenia, chorych psychicznie, długotrwale bezrobotnych, byłych więźniów oraz uchodźców. Tym osobom nowa ustawa oferuje zatrudnienie socjalne, rozumiane jako uczestnictwo w „inkubatorach społecznych” – Klubach Integracji Społecznej lub Centrach Integracji Społecznej – lub jako wspierane zatrudnienie socjalne u przedsiębiorców, bądź w ramach własnej działalności gospodarczej w formie spółdzielni socjalnych.

Drugą formą pomocy przewidzianą w ustawie jest wsparcie zatrudnienia osób, które uległy wykluczeniu społecznemu. Wsparcie może polegać na skierowaniu danej osoby przez Powiatowy Urząd Pracy do pracy u przedsiębiorcy. W tej sytuacji pracodawca zobowiązuje się do zatrudnienia danej osoby przez okres o 18 miesięcy, zaś Powiatowy Urząd Pracy do refundowania ze środków Funduszu Pracy przedsiębiorcy części wynagrodzenia przez pierwsze dwanaście miesięcy. Nowa ustawa stwarza możliwości powołania Centrów Integracji Społecznej, w których osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, np. bezdomne lub uzależnione od alkoholu, będą mogły liczyć na zatrudnianie socjalne. Osoby te będą przebywały w centrach od 1 do 1,5 roku oraz będą otrzymywały pieniądze za wykonywaną pracę. W pierwszym miesiącu pracy wynagrodzenie będzie równe 40% zasiłku dla bezrobotnych, a w okresie do jednego roku – 80 % zasiłku.

Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1994 roku. Ustawa zapewnia organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje powołane do ochrony zdrowia psychicznego. Ustawa przewiduje, że w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne. W świetle ustawy ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na:

- Promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym,
- Zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,
- Kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości a także przeciwdziałania ich dyskryminacji.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 rok zakłada, iż większość środków finansowych jest zlokalizowana na poziomie samorządów gmin, które na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskały kompetencje do rozwiązania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych. Ustawodawca w art. 4[1] ust. 1 stanowi: „prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracja społeczna osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań gminy.”

Funkcjonowanie organizacji pozarządowych regulują przepisy ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie Dz. U. z 2010 r., Nr 234, poz. 1536 oraz z 2011 r. Nr 112, poz. 654 Działalności stowarzyszeń dotyczą przepisy ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 roku Prawo o stowarzyszeniach (tekst jednolity: Dz. U. 2001, Nr 79, poz. 855), natomiast fundacji – przepisy ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 roku o fundacjach (tekst jednolity: Dz. U 1991, nr 46, poz. 203 z późniejszymi zmianami). Organizacją pozarządową jest osoba prawna lub organizacja nieposiadająca osobowości prawnej, ale utworzona na podstawie przepisów ustaw, jeśli spełnia dwa warunki – nie jest jednostką sektora finansów publicznych i nie działa w celu osiągnięcia zysku. Przepisy przewidują szeroką definicję organizacji pozarządowych, poza stowarzyszeniami i fundacjami należą też inne podmioty takie jak związki zawodowe czy organizacje samorządu gospodarczego, pozostałe organizacje członkowskie niesklasyfikowane jako stowarzyszenia

(np. koła łowieckie, pracownicze kasy pożyczkowe, komitety społeczne) oraz lokalne jednostki organizacyjne Kościoła katolickiego pełniące działalność społeczną. Organizacje pozarządowe bywają nazywane trzecim sektorem, obok sektora publicznego (władz, administracji publicznej) i rynkowego (biznesu, przedsiębiorczości). Organizacje pozarządowe w odróżnieniu od organów publicznych a podobnie jak biznes są prywatne i powstają z inicjatywy ich założycieli (prywatnych osób), ale w odróżnieniu od biznesu a podobnie jak władze publiczne działają w interesie publicznym a nie prywatnym. Ustawa o pożytku publicznym i wolontariacie jest ważnym aktem prawnym, wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce. Obszary, które reguluje ustawa, to:

- Prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego),
- Uzyskiwanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego),
- Nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego,
- Wolontariat.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z 9 czerwca 2011r. (Dz. U. z 2013 roku poz. 135 oraz z 2012r. poz. 1519).– ustawa uchwalona przez Sejm, regulująca kwestie prawne związane z wspieraniem rodziny i systemem pieczy zastępczej. Ustawa określa:

- Zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych
- Zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków
- Zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej
- Zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej
- Zadania w zakresie postępowania adopcyjnego

Ustawa ustanowiła m.in. instytucję asystenta rodziny oraz wprowadziła zmiany w przepisach o przysposobieniu.

Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 roku określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej. Zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia,

łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej są realizowane przez instytucje rynku pracy działające w celu:

- 1) pełnego i produktywnego zatrudnienia,
- 2) rozwoju zasobów ludzkich,
- 3) osiągnięcia wysokiej jakości pracy,
- 4) wzmacniania integracji oraz solidarności społecznej,
- 5) zwiększania mobilności na rynku pracy.

Instytucjami rynku pracy realizującymi zadania określone w ustawie są:

- 1) publiczne służby zatrudnienia,
- 2) Ochotnicze Hufce Pracy,
- 3) agencje zatrudnienia,
- 4) instytucje szkoleniowe,
- 5) instytucje dialogu społecznego,
- 6) instytucje partnerstwa lokalnego.

Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy mówi, że bezrobotnym jest osoba niezatrudniona i niewykonująca innej pracy zarobkowej, co ważne zdolna i gotowa o podjęciu zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy lub innej pracy zarobkowej. Bezrobotnym jest również osoba niepełnosprawna, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia, co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy. Bezrobocie mierzone jest *stopą bezrobocia* (stosunek osób bezrobotnych do ogółu ludności czynnej zawodowo). Zgodnie z przepisami ustawy, aby uzyskać status bezrobotnego należy spełnić dodatkowe warunki. Niektóre z nich mówią między innymi o wieku (ukończone 18 lat, lecz nieosiągnięcie 60 lat u kobiet i 65 u mężczyzn), dochodach czy obywatelstwie.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. uznaje, że przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności, a także w celu zwiększania skuteczności przeciwdziałania przemocy w Rodzinie. Ustawa określa:

- 1) zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 2) zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
- 3) zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Ustawa ma na celu zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inicjowanie i wspieranie działań polegających na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.

Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r. reguluje kwestię zwalczania nielegalnej produkcji i dystrybucji narkotyków oraz terapii psychiatrycznej dla osób uzależnionych od środków odurzających. Ustawa zawiera przepisy o odpowiedzialności karnej za wytwarzanie i rozpowszechnianie narkotyków. Do ustawy dołączono wykazy środków odurzających z ich klasyfikacją.

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r. dotyczy osób, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej, (jeżeli uzyskały orzeczenie).

Ustawa o samorządzie powiatowym z dn. 5 czerwca 1998r., która określa zadania publiczne o charakterze ponad gminnym. Część zadań obejmuje swym zakresem zadania, które obejmuje polityka społeczna. Są to między innymi:

- Pomoc społeczna
- Polityka prorodzinna
- Wspieranie osób niepełnosprawnych
- Przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi.

Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991r. realizację prawa każdego obywatela Rzeczypospolitej Polskiej do kształcenia się oraz prawa dzieci i młodzieży do wychowania i opieki, odpowiednich do wieku i osiągniętego rozwoju.

III. CHAREKTYRYSTYKA POWIATU

- Podstawowe informacje o powiecie.

3.1. Położenie geograficzne.

Powiat kaliski usytuowany jest w środkowej Polsce, na terenie południowo-wschodniej części województwa wielkopolskiego. Powiat znajduje się w bezpośredniej strefie wpływów trzech dużych ośrodków miejskich: Poznania-stolicy województwa, Łodzi oraz Wrocławia. Ośrodki te są zlokalizowane w odległości około 90-140 km. od trenu powiatu. Dzięki istniejącej sieci połączeń drogowych (autobusowych i samochodowych) oraz kolejowych, dostępność komunikacyjna o pobliskich – ościennych ośrodków wielkomiejskich jest dla mieszkańców powiatu zadowalająca. Przez powiat kaliski przebiega droga krajowa nr 12 i droga krajowa nr 25 oraz linia kolejowa nr 14. Sieć komunikacyjna w Powiecie Kaliskim to w sumie 1500 kilometrów dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowych. Powiat zajmuje powierzchnię 1160 km² i liczy ponad 80 tys. mieszkańców.

W skład Powiatu Kaliskiego wchodzi 11 gmin: Stawiszyn, Blizanów, Brzeziny, Ceków Kolonia, Godziesze Wielkie, Koźminek, Lisków, Mycielin, Opatówek, Szczytniki, Żelazków. Dziesięć gmin – to gminy wiejskie, a jedna – gmina Stawiszyn ma status miejsko-gminny.

Mapa Powiatu Kaliskiego z podziałem na gminy

Gmina i Miasto Stawiszyn leży w północno-wschodniej części Powiatu Kaliskiego. Zajmuje powierzchnię 7.300 ha. i zamieszkuje ją 9600 tys. mieszkańców. Swoim obszarem gmina obejmuje 14 wsi sołeckich, na terenie, których znajduje się 830 indywidualnych gospodarstw. Ponad 2 tys. ha. powierzchni gminy zajmują lasy.

Herb Gminy i Miasta Stawiszyn

Gmina Blizanów jest największą wiejską gminą Powiatu Kaliskiego. Położona jest w północno-zachodniej części powiatu, w dorzeczu rzeki Proсны. Gmina ma powierzchnię 15.780 hektarów i obejmuje 40 wsi sołeckich zamieszkiwanych przez blisko 9,5 tys. mieszkańców. Na jej terenie znajduje się 1,5 tys. gospodarstw rolnych.

Herb Gminy Blizanów

Gmina Brzeziny Położona w dorzeczu Proсны ma charakter rolniczo-turystyczny. Jej powierzchnia wynosi 12.700 ha, z czego 5.340 ha zajmują lasy. Gmina liczy blisko 6 tys. mieszkańców. Ze względu na walory środowiskowe na terenie gminy utworzono dwa rezerwaty przyrody Brzeziny i Olbina. Rezerwaty utworzone zostały w 1958 roku.

Herb Gminy Brzeziny

Gmina Ceków Kolonia położona jest w dolinie rzeki Swędrni i Żabianki. Jej powierzchnia wynosi 8.200 ha., a mieszka tam około 4.700 osób. Na terenie gminy znajduje się 18 wsi sołeckich i ok. 800 gospodarstw rolnych. Gospodarka gminy to przede wszystkim rolnictwo i przetwórstwo rolno-spożywcze.

Herb Gminy Ceków Kolonia

Gmina Godziesze Wielkie położona jest nieopodal Kalisza, jej obszar liczy ponad 10 tys. ha. Na terenie gminy znajduje się 25 wsi sołeckich, w których mieszka około 8 tys. osób. Gmina Godziesze Wielkie należy do typowo rolniczych - funkcjonuje tu blisko 1,5 tys. gospodarstw rolnych.

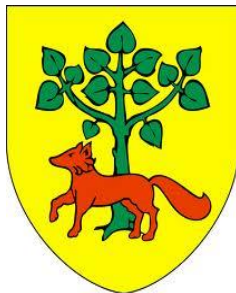
Herb Gminy Godziesze Wielkie

Gmina Koźminek położona jest na wschód od Kalisza. Zajmuje 8.840 ha powierzchni. Na jej terenie znajdują się 24 sołectwa, które zamieszkuje ok. 7.600 mieszkańców. Gmina Koźminek ma charakter rolniczy. Funkcjonuje tam ok. 1100 gospodarstw.

Herb Gminy Koźminek

Gmina Lisków położona jest we wschodniej części Powiatu Kaliskiego przy trasie Kalisz-Turek. Jej obszar to 7.580 ha. Użytki rolne zajmują prawie 6,5 tys. ha. Głównym kierunkiem produkcji rolnej jest uprawa zbóż, ziemniaków i warzyw oraz hodowla bydła i trzody chlewnej.

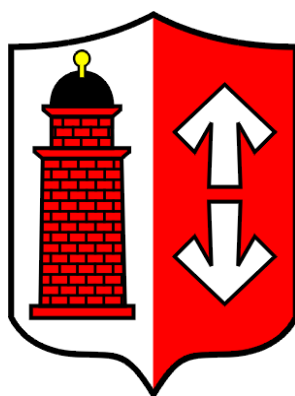
Herb Gminy Lisków

Gmina Mycielin położona jest w północno-wschodniej części Powiatu Kaliskiego. Obejmuje obszar 11 tys. ha., zamieszkiwany przez ponad 5 tys. osób. Na terenie gminy znajduje się 16 wsi sołeckich skupiających 820 gospodarstw rolnych.

Herb Gminy Mycielin

Gmina Opatówek położona jest nad rzeką Cienią, 9 km. na wschód od Kalisza. Na obszarze 10.400 ha zamieszkuje 9.900 mieszkańców. W skład gminy wchodzi 27 wsi sołeckich. Gmina Opatówek ma charakter rolniczy z dynamicznie rozwijającą się działalnością gospodarczą w sektorze usług i produkcji. Teren gminy obejmuje częściowo tereny dwóch parków krajobrazu chronionego: Doliny Rzeki Swędrni i Doliny Rzeki Proсны, na których ochronie poddano bogactwo flory (714 gatunków), fauny, zwłaszcza ptaków wodno-błotnych, walory krajobrazowe, a także wartości historyczno-kulturowe. We wsi Szałe znajdują się tereny rekreacyjne położone wokół zbiornika retencyjnego. Na istniejącym tu torze wioślarskim odbywają się zawody sportowe.

Herb Gminy Opatówek

Gmina Szczytniki położona jest na południowo-wschodnim krańcu Wysoczyzny Kaliskiej. Obecnie na jej obszarze wynoszącym prawie 11.100 ha. znajduje się 29 wsi sołeckich. Na terenie gminy mieszka ponad 8100 osób. Prawie cały obszar gminy zajmują użytki rolne.

Herb Gminy Szczytniki

Gmina Żelazków położona jest na północ od Kalisza. Zajmuje obszar 11.360 ha, podzielony na 25 wsi sołeckich. Teren gminy zamieszkuje 8900 mieszkańców. Gmina ma charakter rolniczy. Użytki rolne zajmują 9,5 tys. ha.

Herb Gminy Żelazków

Gminy tworzące powiat kaliski w przeważającej części mają charakter rolniczy. Żadna z gmin tworzących powiat nie spełnia dominującej roli wobec terenu całego powiatu. Brak jest także większego ośrodka miejsko-gminnego, który taką rolę mógłby pełnić.

3.2. Demografia ludności. Stan i struktura w przekroju terytorialnym.

Ludność powiatu liczy 82323 osób (stan z dnia 30 czerwca 2011 roku). Gęstość zaludnienia kształtuje się dużo poniżej średniej wojewódzkiej i krajowej, w powiecie wynosi ok. 70 osób na km², w Wielkopolsce - 112 osób na km², a w Polsce 123 osoby na km².

Na terenie powiatu brak jest większych ośrodków miejskich, co jest bezpośrednią przyczyną tak niskiego wskaźnika zaludnienia. W granicach powiatu leży tylko jedno miasto – Stawiszyn liczące 1586 mieszkańców.

Tabela 1. Liczba ludności w Powiecie Kaliskim (dane z dnia 30 czerwca 2012).

	OGÓŁEM		KOBIETY		MĘŻCZYŹNI	
	Osób	%	Osób	%	Osób	%
OGÓŁEM	82436	100	41903	50,83	40533	49,17
MIASTO	1586	1,92	813	0,99	773	0,94
WIEŚ	80850	98,08	41090	49,84	39760	48,23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z urzędu.

Liczba kobiet w powiecie wynosi 41903, co w stosunku do ogółu ludności powiatu stanowi 50,83%, natomiast liczba mężczyzn wynosząca 40533 odpowiada 49,17 % ogółu ludności

Tabela 2. Ludność Powiatu Kaliskiego z podziałem na gminy stan na dzień 30.VI. 2012r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	OGÓLEM	MĘŻCZYŹNI	KOBIECY	MIASTO			WIEŚ		
				RAZEM	MĘŻCZYŹNI	KOBIECY	RAZEM	MĘŻCZYŹNI	KOBIECY
POWIAT KALISKI	82436	40533	41903	1586	773	813	80850	39760	41090
GM. W. BLIZANÓW	9668	4698	4970	-	-	-	9668	4698	4970
GM. W. BRZEZINY	5828	2881	2947	-	-	-	5828	2881	2947
GM.W. CEKÓW-KOLONIA	4767	2361	2406	-	-	-	4767	2361	2406
GM. W. GODZIESZE WIELKIE	9025	4482	4543	-	-	-	9025	4482	4543
GM. W. KOŹMINEK	7539	3754	3785	-	-	-	7539	3754	3785
GM. W. LISKÓW	5393	2604	2789	-	-	-	5393	2604	2789
GM.W. MYCIELIN	4912	2452	2460	-	-	-	4912	2452	2460
GM. W. OPATÓWEK	10764	5282	5482	-	-	-	1064	5282	5482
GM. M-G STAWISZYN	7278	3512	3766	1586	773	813	5692	2739	2953
GM. W. SZCZYTNIKI	7949	3942	4007	-	-	-	7949	3942	4007
GM.W. ŻELAZKÓW	9313	4565	4748	-	-	-	9313	4565	4748

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS w Poznaniu.

Stan ludności według wieku obrazujący możliwości bieżącej oraz perspektywicznej aktywności zawodowej społeczeństwa na 30 czerwiec 2012 roku (Główny Urząd Statystyczny w Poznaniu) charakteryzował się następującymi danymi liczbowymi:

1. W Polsce

- Osoby w wieku przedprodukcyjnym (poniżej 18 roku życia) 7107235
- Osoby w wieku produkcyjnym 24672230
- Osoby w wieku poprodukcyjnym (powyżej 60 lat kobiety i 65 lat mężczyźni) 6754324

2. W województwie Wielkopolskim

- osoby w wieku przedprodukcyjnym (poniżej 18 roku życia) 675559
- osoby w wieku produkcyjnym 2223774
- osoby w wieku poprodukcyjnym (powyżej 60 lat kobiety i 65 lat mężczyźni) 559548

Liczba ludności w województwie w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosi 56.

3. W Powiecie Kaliskim

- osoby w wieku przedprodukcyjnym (poniżej 18 roku życia) 131799
- osoby w wieku produkcyjnym 428597
- osoby w wieku poprodukcyjnym (powyżej 60 lat kobiety i 65 lat mężczyźni) 112628

Liczba ludności w powiecie w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosi 57.

3.2. Analiza rynku pracy

Bezrobocie jest zjawiskiem społecznym polegającym na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia nie znajduje faktycznego zatrudnienia z różnych powodów. W ujęciu mikroekonomii bezrobocie jest postrzegane jako sytuacja utraty pracy przez osobę na skutek niedostatecznych umiejętności bądź kwalifikacji, które umożliwiłyby utrzymanie pracy lub zdobycie nowej. W ujęciu makroekonomicznym bezrobocie rozpatrujemy jako sytuację, w której liczba osób pozostających bez pracy jest spora i dotyczy pewnego obszaru geograficznego, co może wpływać na kondycję całej gospodarki. Bezrobocie w Polsce w 2013 roku według szacunków Polskiego Stowarzyszenia Zarządzania Kadrami średnio wyniosło ok. 13,6 procent.

Na terenie powiatu przy ulicy Staszica 47a mieści się Powiatowy Urząd Pracy w Kaliszu. Fundusze na funkcjonowanie Urzędu Pracy określone są na każdy rok w postaci planów finansowych i ujęte są w budżecie Starostwa Powiatowego w Kaliszu. Kalkulacje obejmują wynagrodzenia pracowników i pochodne, oraz wydatki bieżące-zadania własne i zadania realizowane w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), oraz składki na ubezpieczenia zdrowotne dla osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku-zadania zlecone (PUP w Kaliszu). Z analizy rynku pracy z 31 grudnia 2013 roku wynika, że liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych wynosiła 6.596 osób. W liczbie tej znajduje się 4.011 osób bezrobotnych zamieszkałych w Kaliszu oraz 2.585 bezrobotnych mieszkańców gmin należących do powiatu kaliskiego.

Tabela 3. Liczba osób bezrobotnych w Powiecie Kaliskim stan z 31 grudnia 2013 rok.

LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH W POWIECIE KALISKIM		
OGÓŁEM	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI
2585	1400	1185

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Kaliszu.

Ogólna liczba zarejestrowanych bezrobotnych w grudniu 2013 r. była mniejsza o 115 osób w stosunku do stanu z grudnia 2012 roku. Charakterystyczną cechą bezrobocia w powiecie jest przewaga bezrobotnych kobiet (54,2 %). Stopa bezrobocia w powiecie w minionych dwóch latach przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 4. Stopa bezrobocia w latach 2012-2013.

JENOSTKA	BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI W TYSIACACH	STOPA BEZROBOCIA
2012 ROK		
POLSKA	2136,8	13,4%
WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE	147,9	9,9%
POWIAT KALISKI	8,9	2,7%
2013 ROK		
POLSKA	13,6	13,2%*
WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE	142,5*	9,5%*
POWIAT KALISKI	2,5*	8,3%*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS i PUP w Kaliszu.

* Dane podane przez GUS na koniec listopada 2013r.

W podregionie kaliskim według Głównego Urzędu Statystycznego w Poznaniu w 2012 roku stopa bezrobocia wynosiła 28,1 %. Ponad połowa bezrobotnych w naszym regionie to osoby

bez wykształcenia średniego. Zdecydowana większość nie ma prawa do zasiłku (84,0%). Wzrost bezrobocia w 2012 roku zanotowało osiem gmin powiatu kaliskiego. Zmniejszeniu uległa liczba bezrobotnych w czterech gminach. Zmienił się poziom podziału bezrobotnych z prawem do zasiłku i bez prawa do zasiłku – wynosił 16 % (przed rokiem 14,6 %). Odnotowano wzrost udziału bezrobotnych uprawnionych do pobierania zasiłku o 1,4 pkt. procentowego.

Tabela nr 5 Dynamika rozwoju rejestracji bezrobotnych w PUP w Kaliszu w okresie 2012 i 2013 roku.

	Styczeń-grudzień		Dynamika %
	2012r.	2013r.	
Rejestracja po raz pierwszy	2.314	2.105	91,0
Rejestracja po raz kolejny	7.778	7.262	93,4
Razem	10.092	9.367	92,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Kaliszu.

Spodek bezrobocia w liczbach ogólnych na przestrzeni ostatniego roku wystąpił w ośmiu gminach należących do powiatu kaliskiego, najwięcej w gminie Lisków (mniej o 17,3%), w gminie Opatówek (mniej o 11,0%), w gminie Szczytniki (mniej o 7,2%), w gminie Godziesze (mniej o 6,4%), w gminie Koźminek (mniej o 4,8%), w gminie i mieście Stawiszyn (mniej o 4,0%), w gminie Blizanów (mniej o 1,4 %), w mieście Kaliszu (mniej o 1,1%).

Wzrost bezrobocia w liczbach ogólnych na przestrzeni ostatniego roku wystąpił na terenie 3 gmin powiatu kaliskiego. Najwyższa dynamika wzrostu miała miejsce w gminie Brzeziny (więcej o 16,8%), w gminie Ceków (więcej o 10,7%), w gminie Żelazków (więcej o 8,5%). Z danych grudnia 2013 roku wynika, że w naszym powiecie wzrosła liczba grup bezrobotnych zaliczanych do osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy:

- długotrwale bezrobotnych,
- kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka,
- powyżej 50 roku życia,
- bez kwalifikacji zawodowych,
- samotnie wychowujące, co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia,

- osoby po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia.

Powyższa analiza zawiera porównanie danych z roku 2013 do roku 2012.

W porównaniu z poprzednimi latami wzrosła liczb bezrobotnych zwolnionych z przyczyn ekonomicznych.

Osoba po utracie pracy musi zmierzyć się z nową sytuacją w swoim życiu. Ważne jest, aby uczynić wszystko, by osoba ta traktowała ten stan jako przejściowy i maksymalnie dobrze go wykorzystała. Bezrobotny przechodzi kilka faz dostosowujących go do nowej sytuacji w życiu, liczy się, aby w żadnej z nich nie został na dłużej. Eliminujemy w nim poczucie beznadziejności i dążenie do izolacji społecznej. Bezrobocie powoduje obniżenie poziomu życia spowodowaną zmianą statusu materialnego. Może to doprowadzić do uzależnienia się od pomocy społecznej i świadczeń materialnych od państwa i instytucji charytatywnych (świadczenia z GOPS, PUP, MGOPS, dary i paczki z kościoła, PCK, ubezpieczenia opłacane przez państwo). Wymiar marginalizacji – wyłączenie z aktywności zawodowej. Jeden z głównych powodów wykluczenia społecznego. Powiatowy Urząd Pracy w Kaliszu proponuje różne formy aktywizacji zawodowej zapobiegające wykluczeniu społecznemu w naszym powiecie.

Tabela nr 6 Formy aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych w powiecie kaliskim w latach 2012-2013r.

Program aktywizacji zawodowej	Liczba osób objętych programem		Dynamika %
	I-XII 2012r.	I-XII 2013r.	
Szkolenie	273	154	56,4
Prace interwencyjne	99	147	148,5
Roboty publiczne	151	182	120,5
Prace społecznie użyteczne	346	138	39,9
Staże	355	351	98,9
Przygotowanie zawodowe dorosłych	9	12	133,3
Dotacje na działalność gospodarczą	150	132	88,0
Zatrudnienie na dodatkowych miejscach pracy	117	122	104,3
Refundacje KRUS	2	7	350
Zwroty kosztów	2	3	150

nad osobą zależną			
Stypendium z tytułu podjęcia nauki	0	-	-
Koszty studiów podyplomowych	0	-	-
Badania lekarskie z tytułu ustalenia zdolności do pracy	6	13	216,7
Program specjalny* „Wiedza, doświadczenie, zatrudnienie”	92	-	-
Program specjalny* „wracam do pracy”	52	-	-
Program specjalny* „Postaw na doświadczenie”	52	-	-
RAZEM	1.706	1261	73,9

*- program realizowany w 2012 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Kaliszu.

Koszt finansowania aktywizacji osób bezrobotnych jest ściśle określony przez ustawę.

Tabela nr 7 Wysokość zasiłków dla bezrobotnych, stan na dzień 1 stycznia 2014r.

RODZAJ	KWOTA BRUTTO
Zasilek dla bezrobotnych podstawowy	100%
W okresie pierwszych trzech miesięcy	823,60 złotych
W okresie kolejnych miesięcy posiadania prawa do zasiłku	646,70 złotych
Zasilek dla bezrobotnych obniżony	80%
W okresie pierwszych trzech miesięcy	658,90 złotych
W okresie kolejnych miesięcy posiadania prawa do zasiłku	517,40 złotych
Zasilek dla bezrobotnych podwyższony	120%
W okresie pierwszych trzech miesięcy	988,40 złotych
W okresie kolejnych miesięcy posiadania prawa do zasiłku	776,10 złotych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Minimalne wynagrodzenie (obowiązuje od 1.01.2014r. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 września 2013r. w sprawie minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2014r.) wynosi 1.680,00 złotych brutto.

Tabela nr 8. Wysokość stypendiów dla bezrobotnych. Stan na 26.02.2013r. Opracowano w wydziale Funduszu Pracy Departamentu Funduszy Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

RODZAJ	KWOTA BROTTTO
Szkolenie	120% zasiłku 988,40 zł.
Roboty publiczne	2.154,51 zł
Prace społeczne użyteczne	8,00 zł/godz.
Staże	120% zasiłku 988,40
Przygotowanie zawodowe dorosłych	120% zasiłku 988,40
Zwrot kosztów na osobą zależną	50% zasiłku 411,80 zł.
Dotacje na działalność gospodarczą	1. Działalność samodzielna 600% przeciętnego wynagrodzenia 21.910,32 zł.
	2. W ramach tworzonej spółdzielni socjalnej 400% przeciętnego wynagrodzenia 14.606,88 zł.
	3. Przystąpienie do istniejącej spółdzielni socjalnej 300% przeciętnego wynagrodzenia 10.955,16 zł
Koszt studiów podyplomowych	20% zasiłku 164,80 zł.
Stypendium kontynuacji nauki	100% zasiłku 823,60 zł.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych wydziału Funduszu Pracy Departamentu Funduszy Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Analizując stan bezrobocia na przestrzeni ostatniego roku zaobserwowano wzrost liczby bezrobotnych w grupach:

Kobiet i mężczyzn, bez prawa do zasiłku; osób zwolnionych z przyczyn ekonomicznych; niepełnosprawnych; mieszkańców wsi; bez kwalifikacji zawodowych; osób powyżej 50 roku życia; długotrwale bezrobotnych; z prawem do zasiłku; kobiet, które nie podjęły pracy po urodzeniu dziecka; matki samotnie wychowujące, co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia; bez doświadczenia zawodowego; bez wykształcenia zawodowego; osoby do 25 roku życia; osoby, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia..

Charakterystyczną cechą w powiecie kaliskim jest przewaga bezrobotnych kobiet, ponad połowa bezrobotnych nie posiada wykształcenia średniego. Niestety większość bezrobotnych nie ma prawa do zasiłku. Dużo jest bezrobotnych poprzednio pracujących. Z analizy sytuacji bezrobocia w okresie ostatniego roku można zaobserwować wzrost liczby bezrobotnych. Zwiększyła się liczba osób zwolnionych z przyczyn ekonomicznych zakładu pracy. Podniosła się liczba bezrobotnych w wieku produkcyjnym-mobilnym (18-44 lata). Poziom stopy bezrobocia wzrósł w powiecie kaliskim o około 1,2 punkta procentowego. Zmalała również liczba pozyskiwanych ofert pracy.

3.4. Gospodarka powiatu.

Okolo 70 % jego powierzchni to uzytki rolne. Na terenie powiatu znajduje sie takze ponad 23 tys. hektarów różnego rodzaju lasów oraz największy w Południowej Wielkopolsce sztuczny akwen wodny, zlokalizowany na przyujściowym odcinku rzeki Pokrzywnicy. Powiat kaliski ma charakter typowo rolniczy. Uzytki rolne zajmują ponad 83 tys. ha, co stanowi okolo 71% calosci obszaru. Udział gruntów rolnych w strukturze uzytków rolnych wynosi ponad 84%. Pozostale uzytki to łąki (9.560 ha), lasy (22.870 ha), sady (1.220 ha), i pastwiska (2.440 ha). W związku z rolniczym charakterem gmin powiatu, zdecydowana większość podmiotów gospodarczych to indywidualne gospodarstwa rolne, których w powiecie jest prawie 13 tys. Większość działających tu przedsiębiorstw to zakłady usługowe i firmy handlowe. Na terenie powiatu funkcjonuje obecnie okolo 600 podmiotów gospodarczych (spółki cywilne, spółki prawa handlowego).

IV. EKONOMIA SPOŁECZNA DLA POWIATU KALISKIEGO

4.1. Sektor ekonomii społecznej

Sektor ekonomii społecznej składa się z trzech segmentów:

1. Podmioty o charakterze integracyjnym, które w związku z realizowanymi przez siebie zadaniami mają umożliwić reintegrację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, tj. Zakłady Aktywności Zawodowej, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej. Formy te nie będą w żadnym przypadku przedsiębiorstwami społecznymi, ale mogą przygotowywać do prowadzenia lub pracy w przedsiębiorstwie społecznym lub być prowadzone jako usługa na rzecz społeczności lokalnej przez przedsiębiorstwa społeczne.
2. Podmioty o charakterze pożytku publicznego, które prowadzą działalność ekonomiczną, zatrudniają pracowników, choć ich działanie nie jest oparte na ryzyku ekonomicznym. Są to organizacje pozarządowe prowadzące działalność odpłatną i nieodpłatną pożytku publicznego; podmioty te mogą stać się przedsiębiorstwami społecznymi o ile podejmą działalność gospodarczą w określonym zakresie, podejmując również zobowiązania statutowe odnośnie do dystrybucji zysku.
3. Podmioty o charakterze rynkowym, które jednak tworzone były w związku z realizacją celu społecznego, bądź, dla których leżący we wspólnym interesie cel społeczny jest racją bytu działalności komercyjnej. Grupę tę można podzielić na trzy podgrupy:
  - podmioty pożytku publicznego prowadzące działalność gospodarczą, z której zyski wspierają realizację celów statutowych,
  - spółdzielnie, których celem jest zatrudnienie,
  - pozostałe spółdzielnie o charakterze konsumenckim i wzajemnościowym.

Powyższa definicja sektora ekonomii społecznej została zaczerpnięta na podstawie Regionalnego Planu Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Wielkopolskim na lata 2013-2020 (s.7-8).

Sektor ekonomii społecznej to zbiór instytucji, których celem jest rozwiązywanie problemów społecznych poprzez:

1. Zapewnienie usług o charakterze integracyjnym i aktywizacyjnym dla osób wykluczonych społecznie/osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (dotyczy przede wszystkim ZAZ, WTZ, CIS i KIS),

2. Stworzenie relatywnie trwałych miejsc pracy dla tych osób (spółdzielnie socjalne),
3. Zapewnienie usług pożytku publicznego dla społeczności lokalnej (podmioty o charakterze pożytku publicznego).

4.2. Diagnoza sektora ekonomii społecznej na terenie powiatu kaliskiego.

- Warsztaty Terapii Zajęciowej

Na terenie powiatu kaliskiego funkcjonuje Warsztat Terapii Zajęciowej w Koźminku prowadzony przez Wiejskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Razem Łatwiej”. WTZ realizuje działalność w zakresie rehabilitacji zawodowej w pięciu pracowniach terapeutycznych: gospodarstwa domowego, plastycznej, rękodzieła, informatycznej i krawiecko- artystycznej. Uczestnikami warsztatu są osoby z różnymi niepełnosprawnościami. Skala działalności WTZ jest relatywnie niewielka (ok. 25 uczestników). WTZ powstał w 2004r.

Mieszkańcy powiatu uczestniczą również w Warsztatach Terapii Zajęciowej w Nowolipsku, Kuźnicy Grabowskiej oraz Kaliszu.

- Zakłady Aktywności Zawodowej

Na terenie powiatu kaliskiego funkcjonuje Zakład Aktywności Zawodowej „Swoboda” w Liskowie. W Zakładzie Aktywności Zawodowej zatrudnionych jest 25 osób niepełnosprawnych z terenu gmin Lisków, Koźminek i Opatówek oraz 10 osób pełnosprawnych. Źródłem utrzymania ZAZ „Swoboda” są dotacje publiczne, ale także przychody z działalności gospodarczej (komercyjnej), które stanowią nieco ponad 25% ogólnych przychodów ZAZ. Jest to wyniki zbliżony do pozostałych ZAZ funkcjonujących na terenie województwa wielkopolskiego. ZAZ w Liskowie powstał w 2004r. jako pierwsza tego typu instytucja w województwie wielkopolskim. Działalność gospodarcza ZAZ prowadzona jest w następujących obszarach: produkcja i sprzedaż sadzonek drzew, krzewów i roślin ozdobnych; pielęgnacja terenów zielonych; usługi koparko-ładowarką.

- Spółdzielnie socjalne

Na terenie powiatu kaliskiego funkcjonują aktualnie 2 spółdzielnie socjalne:

1. Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna Zielona Firma w Koźminku. Spółdzielnia socjalna oferuje usługi w zakresie pielęgnacji terenów zielonych oraz prac porządkowych. Spółdzielnia socjalna powstała w lipcu 2010r. Jest to spółdzielnia socjalna osób fizycznych.

2. Spółdzielnia Socjalna NASZA FIRMA w Godzieszach Wielkich. Spółdzielnia socjalna oferuje usługi w zakresie odśnieżania, prac porządkowych, pielęgnacji terenów zielonych oraz prac budowlanych. Spółdzielnia socjalna powstała w maju 2011r. Jest to spółdzielnia socjalna osób prawnych powołana przez Gminę Godziesze Wielkie oraz Ochotniczą Straż Pożarną w Stobnie.

Z danych monitoringowych sektora ekonomii społecznej w województwie wielkopolskim spółdzielnie socjalne funkcjonujące na terenie powiatu kaliskiego nie odbiegają znacząco od innych tego typu podmiotów na terenie województwa Wielkopolskiego. Spółdzielnie socjalne charakteryzują się niewielkim zatrudnieniem oraz niewielką skalą działalności. Kaliskie spółdzielnie socjalne raczej słabo oceniają swoją ogólną kondycję (pozycję na rynku). Tym niemniej – jak wynika z przeprowadzonej diagnozy – spółdzielnie socjalne zainteresowane są dalszym rozwojem, w tym również dokonywaniem inwestycji w środki trwałe oraz podwyższaniem umiejętności zawodowych pracowników spółdzielni. Co ważne, kaliskie spółdzielnie socjalne są zainteresowane korzystaniem z dedykowanych podmiotom ekonomii społecznej programów dotacyjnych oraz korzystaniem z usług Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej.

- Kluby Integracji Społecznej oraz Centra Integracji Społecznej

Na terenie powiatu kaliskiego nie funkcjonują aktualnie żadne Kluby Integracji Społecznej i Centra Integracji Społecznej.

4.3. Kontekst strategiczny rozwoju ekonomii społecznej w powiecie kaliskim.

Strategia rozwoju ekonomii społecznej w powiecie kaliskim jest dokumentem strategicznym na poziomie lokalnym (powiatowym). Dokument ten jest komplementarny z dokumentami strategicznymi dotyczącymi sektora ekonomii społecznej na poziomie krajowym i regionalnym. Zgodność strategii lokalnej z Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES) oraz Regionalnym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej (RPRES) sprzyjać będzie spójności i efektywności polityki wsparcia ekonomii społecznej w powiecie kaliskim, w tym także możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania rozwoju sektora ekonomii społecznej.

4.4. Główne problemy ekonomii społecznej w powiecie kaliskim.

Przeprowadzona diagnoza sektora ekonomii społecznej w powiecie kaliskim pozwoliła na zidentyfikowanie następujących szeregu problemów tego sektora. Zdecydowana większość

z nich jest uniwersalna dla całego wielkopolskiego sektora ekonomii społecznej. Najważniejsze zidentyfikowane problemy to:

- Relatywnie mała liczba podmiotów ekonomii społecznej i relatywnie mała skala ich działalności (niski poziom zatrudnienia, niewielka liczba osób korzystających z usług o charakterze integracyjnym),
- Relatywnie mała liczba PES świadczących usługi społeczne (np. usługi opiekuńcze dla osób starszych i niepełnosprawnych),
- Brak wysokiego profesjonalizmu PES w zakresie podejmowania działalności gospodarczej, (co skutkuje m.in. wysokim uzależnieniem podmiotów ekonomii społecznej od finansowania zewnętrznego) oraz społecznej;
- Brak partnerskich relacji PES oraz partnerskiego otoczenia PES, niski stopień usieciowienia PES,
- Niski poziom wiedzy o ekonomii społecznej wśród decydentów, instytucji rynku pracy, instytucji pomocy i integracji społecznej oraz społeczeństwa, w tym niska rozpoznawalność pojęcia „ekonomia społeczna” i „zakup prospołeczny”,
- Niewykorzystywanie klauzul społecznych w zamówieniach publicznych jednostek samorządu terytorialnego oraz jednostek im podległych, co skutkuje niską konkurencyjnością PES na rynku lokalnym.

4.5. Wyzwania strategiczne dla rozwoju ekonomii społecznej w powiecie kaliskim

W kontekście wskazanych powyżej problemów sektora ekonomii społecznej za najważniejsze wyzwania strategiczne stojące przed kaliskim sektorem ekonomii społecznej uznać należy:

- Zwiększenie liczby podmiotów ekonomii społecznej w powiecie kaliskim oraz zwiększenie skali ich działalności (wzrost zatrudnienia w PES; wzrost liczby osób korzystających z usług o charakterze integracyjnym oferowanych przez PES),
- Zwiększenie podaży usług społecznych oferowanych przez PES. Szczególnie istotne znacznie w kontekście prognozowanych zmian demograficznych w powiecie kaliskim ma zwiększenie podaży usług opiekuńczych świadczonych przez PES dla osób zależnych takich jak osoby starsze i niepełnosprawne.
- Profesjonalizacja PES w zakresie podejmowanej działalności gospodarczej (w tym wzrost samodzielności ekonomicznej PES) i społecznej,

- Tworzenie partnerstwa z udziałem PES w skali lokalnej i ponadlokalnej w celu wzmocnienia potencjału całego lokalnego sektora ekonomii społecznej,
- Zwiększenie poziomu wiedzy o ekonomii społecznej wśród decydentów, instytucji rynku pracy, instytucji pomocy i integracji społecznej. Zwiększenie poziomu wiedzy o ekonomii społecznej wśród tych osób jest konieczne w celu skutecznego i efektywnego wykorzystywania możliwości, jakie daje ekonomia społeczna w procesie aktywizacji społecznej i zawodowej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- Zwiększenie poziomu wiedzy o ekonomii społecznej wśród społeczeństwa, w tym w szczególności zwiększenie zaufania społeczeństwa do produktów i usług oferowanych przez kaliskie podmioty ekonomii społecznej. Osiągnięcie tego celu jest kluczowe dla zwiększenia sprzedaży produktów i usług oferowanych przez PES, a tym samym osiągnięcia przez PES wysokiego poziomu samodzielności finansowej,
- Zwiększenie stopnia wykorzystania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych realizowanych przez lokalne instytucje publiczne. Osiągnięcie tego celu zwiększy konkurencyjność lokalnych podmiotów ekonomii społecznej, a tym samym przyczyni się do osiągnięcia przez PES wysokiego poziomu samodzielności finansowej.

4.6. Planowane działania na rzecz rozwoju sektora ekonomii społecznej w powiecie kaliskim.

W tabeli zamieszczonej poniżej zaprezentowano działania, które zostaną podjęte na rzecz sektora ekonomii społecznej w powiecie kaliskim od 2014r. Planowane działania są komplementarne w stosunku do działań podejmowanych na poziomie krajowym i regionalnym. W związku z powyższym, przy każdym działaniu planowanym do podjęcia na poziomie lokalnym wskazano w tabeli również spójne z nimi działania zaplanowane na poziomie krajowym (Krajowym Program Rozwoju Ekonomii Społecznej – KPRES) i regionalnym (Regionalny Plan Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Wielkopolskim – RPRES). Planowane działania podejmowane będą nie tylko przez samorząd powiatu kaliskiego, lecz także przez szereg innych instytucji. Przy każdym z działań wskazano w tabeli jego realizatora. Tabela wskazuje również na źródło finansowania każdego z planowanych do podjęcia działań. Każde z proponowanych działań może zostać w przyszłości poddane monitoringowi i ewaluacji. Tabela zawiera proponowane wskaźniki monitoringowe, które mogą zostać wykorzystane przy realizacji badań monitoringowych i ewaluacyjnych.

Tabela nr 9. Planowane działania na rzecz rozwoju sektora ekonomii społecznej w powiecie kaliskim

L.p.	Działanie na poziomie lokalnym	KPRES	RPRES	Realizator działań	Źródło finansowania	Wskaźnik monitoringowy
1.	Tworzenie warunków dla rozwoju systemowego ekonomii społecznej poprzez uwzględnianie problematyki ekonomii społecznej w lokalnych dokumentach strategicznych.	Działanie I.1. Wsparcie partycypacyjnych modeli badania potrzeb społecznych i planowania lokalnego.	Przedsięwzięcie strategiczne: działania kierowane do społeczności lokalnych.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz Ośrodki Pomocy Społecznej we współpracy z innymi jednostkami organizacyjnymi samorządów gminnych i powiatowego.	W ramach działalności statutowej.	Liczba dokumentów strategicznych, w których uwzględniono ekonomię społeczną.
2.	Udział w konsultacjach dokumentów o charakterze regionalnym i lokalnym dotyczących ekonomii społecznej.	Działanie I.2. Wsparcie lokalnej samoorganizacji i aktywności obywatelskiej.	Przedsięwzięcie strategiczne: działania o charakterze systemowym.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz Ośrodki Pomocy Społecznej.	W ramach działalności statutowej.	Liczba przekazanych stanowisk w sprawie dokumentów strategicznych.
3.	Wymiana informacji na temat przedsięwzięć podejmowanych na terenie powiatu z innymi instytucjami wsparcia ekonomii społecznej (OWES i ROPS).	Działanie IV.2. Koordynacja polityki ekonomii społecznej na poziomie regionalnym.	Przedsięwzięcie strategiczne: działania o charakterze systemowym.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie; Ośrodki Pomocy Społecznej oraz Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej i Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu.	Do końca 2014r. w ramach działalności statutowej; od 2015r. również w ramach projektów systemowych PCPR oraz OPS.	Liczba przekazanych informacji na temat przedsięwzięć w obszarze ekonomii społecznej w powiecie (np. umieszczonych na stronach www innych instytucji).
4.	Zbieranie informacji na temat funkcjonujących podmiotów ekonomii społecznej, ich kondycji, potrzeb i barier	Działanie IV.4. Monitoring ekonomii społecznej.	Przedsięwzięcie strategiczne: działania o	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie; Ośrodki Pomocy Społecznej oraz	Do końca 2014r. w ramach działalności statutowej; od 2015r. również w ramach	Liczba przekazanych informacji na temat lokalnych podmiotów

	rozwoju.		charakterze systemowym.	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej i Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu.	projektów systemowych PCPR oraz OPS.	ekonomii społecznej.
5.	Współpraca pomiędzy różnymi instytucjami (PUP-PCPR-OPS-OWES) mająca na celu sprawne działanie – wsparcie osób/instytucji chcących wejść do systemu ekonomii społecznej.	Działanie IV.2. Koordynacja polityki ekonomii społecznej na poziomie regionalnym.	Przedsięwzięcie strategiczne: Działania kierowane do powstających i funkcjonujących podmiotów ekonomii społecznej.	PCPR, OPS, PUP, OWES.	Do końca 2014r. w ramach działalności statutowej; od 2015r. również w ramach projektów systemowych.	Liczba instytucji funkcjonujących w sieci współpracy. Liczba wspólnie zrealizowanych przedsięwzięć.
6.	Podnoszenie kompetencji kadr JST, NGO, rad gmin, rady powiatu poprzez udział w szkoleniach i innych przedsięwzięciach edukacyjnych skierowanych do decydentów, instytucji rynku pracy, instytucji pomocy i integracji społecznej oraz organizacji pozarządowych przez instytucje wspierające ES.	Działanie V.2. Działania edukacyjne dla środowisk lokalnych.	Przedsięwzięcie strategiczne: działania kierowane do społeczności lokalnych.	OWES, ROPS	Projekty realizowane przez OWES i ROPS.	Liczba osób, które uczestniczyły w różnych formach wsparcia (szkolenia, wizyty studyjne etc.).
7.	Wykorzystywanie klauzul społecznych przy zamówieniach powyżej progu oraz preferencji w zakresie zlecenia podmiotom ekonomii społecznej zamówień poniżej 14 000 euro.	Działanie II.2. Określenie zasad zamówień publicznych i pomocy publicznej wspierających rozwój ekonomii społecznej.	Przedsięwzięcie strategiczne: działania kierowane do społeczności lokalnych.	Jednostki samorządu terytorialnego (powiat i gminy) przy wsparciu Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej w zakresie opracowywania postępowań.	W ramach działalności statutowej.	Liczba regulaminów zamówień publicznych w jednostkach organizacyjnych przewidujących preferencje dla PES. Liczba postępowań powyżej 14 000 euro, w których wykorzystano klauzulę społeczną.

						<p>Liczbą postępowań poniżej 14 000 euro, w których zlecono usługę/dostawę podmiotom ekonomii społecznej.</p> <p>Wartość usług/dostaw zleconych podmiotom ekonomii społecznej.</p>
8.	Zlecenie realizacji zadań publicznych PES w zakresie usług społecznych.	Działanie I.3. Wspieranie rozwoju usług użyteczności publicznej poprzez ekonomię społeczną.	Przedsięwzięcie strategiczne: działania kierowane do społeczności lokalnych.	Jednostki samorządu terytorialnego (powiat i gminy) przy wsparciu OWES w zakresie opracowywania procedur.	W ramach działalności statutowej.	<p>Liczba zadań publicznych zleconych PES.</p> <p>Wartość zadań publicznych zleconych do realizacji PES.</p>
9.	Stworzenie powiatowej i gminnych rad działalności pożytku publicznego.	Działanie I.1. Wspieranie partycypacyjnych modeli badania potrzeb społecznych i planowania lokalnego.	Przedsięwzięcie strategiczne: działania kierowane do społeczności lokalnych.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodki Pomocy Społecznej przy wsparciu Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej w zakresie opracowywania procedur.	W ramach działalności statutowej.	Liczba funkcjonujących rad działalności pożytku publicznego.
10.	Wykorzystywanie narzędzi ekonomii społecznej w pracy socjalnej/aktywnej integracji oraz aktywizacji zawodowej osób wykluczonych i/lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.	Działanie I.4. Wspieranie rozwoju działań ekonomii społecznej w kluczowych sferach rozwojowych.	Przedsięwzięcie strategiczne: działania kierowane do społeczności lokalnych.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy przy wsparciu Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej.	W ramach działalności statutowej oraz projektów systemowych i konkursowych realizowanych w latach 2015-2020.	Liczba osób objętych wsparciem.

11.	Tworzenie podmiotów ekonomii społecznej.	Działanie I.4. Wspieranie rozwoju działań ekonomii społecznej w kluczowych sferach rozwojowych.	Przedsięwzięcie strategiczne: Działania kierowane do powstających i funkcjonujących podmiotów ekonomii społecznej.	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodki Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe i in. instytucje rynku pracy oraz instytucje pomocy i integracji społecznej.	OWES – w ramach działalności statutowej/realizowanych projektów	Liczba funkcjonujących PES.
12.	Wspieranie tworzenia miejsc pracy w podmiotach ekonomii społecznej.	Działanie III.1. Bezzwrotne instrumenty finansowe.	Przedsięwzięcie strategiczne: Działania kierowane do powstających i funkcjonujących podmiotów ekonomii społecznej.	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy.	OWES – w ramach działalności statutowej/realizowanych projektów. PUP - środki z Funduszu Pracy Inne środki – np. dostępne w ramach funduszy pożyczkowych i poręczeniowych dedykowanych PES.	Liczba utworzonych miejsc pracy w PES.
13.	Wsparcie istniejących podmiotów ekonomii społecznej w zakresie profesjonalizacji działalności gospodarczej i działalności społecznej.	Działanie III.3. Usługi wsparcia ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych.	Przedsięwzięcie strategiczne: Działania kierowane do powstających i funkcjonujących podmiotów ekonomii społecznej.	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej oraz inne podmioty, których celem statutowym jest profesjonalizacja przedsiębiorstw i/lub organizacji pozarządowych.	OWES i in. podmioty – w ramach działalności statutowej/realizowanych projektów.	Liczba wspartych PES.
14.	Stworzenie sieci współpracy PES – PES oraz PES - biznes na poziomie lokalnym oraz wspieranie włączania PES w	Działanie III.4. Wsparcie rozwoju sieci kooperacji i partnerstw ekonomii	Przedsięwzięcie strategiczne: Działania kierowane do powstających i	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej.	OWES – w ramach działalności statutowej/realizowanych projektów.	Liczba PES funkcjonujących w sieciach współpracy.

	istniejące sieci współpracy.	społecznej	funkcjonujących podmiotów ekonomii społecznej.			
15.	Promowanie produktów i usług PES.	Działanie V.1. Ekonomia społeczna jako idea i tożsamość kulturowa.	Przedsięwzięcie strategiczne: działania kierowane do społeczności lokalnych	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej, inne podmioty, których celem statutowym jest profesjonalizacja przedsiębiorstw i/lub organizacji pozarządowych.	OWES i in. podmioty – w ramach działalności statutowej/realizowanych projektów.	Liczba przedsięwzięć promujących przedsiębiorczość społeczną.

Źródło: Opracowanie własne.

W ramach działania 1 podjęte zostaną starania o uwzględnienie problematyki ekonomii społecznej w dokumentach strategicznych na poziomie lokalnym. Działanie to ma na celu ugruntowanie pozycji ekonomii społecznej w środowisku lokalnym, w szczególności wśród decydentów, co w konsekwencji przyczyni się do szerszego wykorzystywania instrumentów ekonomii społecznej w polityce rozwoju lokalnego (w szczególności w zakresie polityki społecznej). Podjęte zostaną starania o uwzględnienie ekonomii społecznej w szczególności w strategiach rozwoju powiatu kaliskiego oraz gmin leżących na terenie powiatu kaliskiego.

W ramach działania 2 planowany jest aktywny udział przedstawicieli środowiska ekonomii społecznej z terenu powiatu kaliskiego w konsultacji dokumentów strategicznych dotyczących rozwoju sektora ekonomii społecznej w Wielkopolsce (np. zapisów RPRES czy też Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 wyznaczających zakres i formę wsparcia inwestycyjnego dla podmiotów ekonomii społecznej). Podjęcie tych starań pozwoli na uwzględnienie potrzeb i interesów kaliskiego sektora ekonomii społecznej w kluczowych dokumentach strategicznych, które wyznaczać będą zakres i formę wsparcia dla sektora ekonomii społecznej w województwie wielkopolskim.

W ramach działania 3 planowany jest aktywny udział w przedstawicieli środowiska ekonomii społecznej z terenu powiatu kaliskiego w wymianie informacji na temat wszelkich działań podejmowanych w zakresie ekonomii społecznej na terenie powiatu z instytucjami ponadlokalnymi, które tego typu działania mogą podejmować tj. Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Poznaniu oraz Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej działającym na terenie powiatu kaliskiego. Działanie to ma na celu przede wszystkim uniknięcie niepotrzebnego dublowania się takich samych inicjatyw (np. targów ekonomii społecznej organizowanych przez dwie różne instytucje w tym samym miesiącu). W konsekwencji Działanie 3 przyczyni się do wzrostu spójności polityki wsparcia ekonomii społecznej podejmowanej na poziomie lokalnym i regionalnym.

W ramach Działania 4 podjęte zostaną działania z zakresu monitoringu sektora ekonomii społecznej w powiecie kaliskim. Zgodnie z założeniami krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych działania monitoringowe podjęte powinny zostać m.in. przez powiatowe i gminne instytucje pomocy społecznej (PCPR oraz OPS) jako potencjalnie najlepiej rozeznane w sytuacji lokalnych podmiotów ekonomii społecznej. Monitoring PES

prowadzony będzie m.in. w ramach Oceny Zasobów Pomocy Społecznej. Podjęcie tego działania pozwoli na bieżącą analizę kondycji, potrzeb i barier rozwoju lokalnych podmiotów ekonomii społecznej, co w konsekwencji pozwoli na wzrost adekwatności wsparcia dla tych podmiotów.

W ramach działania 5 podjęta zostanie współpraca pomiędzy lokalnymi instytucjami pomocy społecznej (PCPR, OPS) i instytucjami rynku pracy (PUP) oraz Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej. Celem współpracy będzie skuteczne wykorzystanie narzędzi ekonomii społecznej w aktywizacji społecznej i zawodowej klientów pomocy społecznej/klientów PUP. Przedmiotem współpracy będzie przede wszystkim przekazywanie OWES informacji na temat tych osób, które potencjalnie mogłyby stworzyć lub przystąpić do podmiotu ekonomii społecznej (np. spółdzielni socjalnej). OWES wspólnie z pracownikami PUP i OPS/PCPR poszukiwać będzie najbardziej optymalnych dla poszczególnych osób narzędzi aktywizacji społecznej i zawodowej z obszaru ekonomii społecznej.

W ramach działania 6 przewidywane jest podnoszenie kompetencji lokalnych kadr samorządowych w zakresie ekonomii społecznej poprzez udział w szkoleniach, doradztwie, wizytach studyjnych itp. organizowanych przez Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej oraz Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu. W konsekwencji Działanie to przyczyni się do wzrostu jakości polityki rozwoju sektora ekonomii społecznej na poziomie lokalnym.

W ramach działania 7 podjęte zostaną starania o możliwie szerokie zastosowanie w pełni dopuszczalnych prawem klauzul społecznych przy zamówieniach publicznych powyżej progu 14 tys. euro oraz preferencji w zakresie zlecenia podmiotom ekonomii społecznej zamówień poniżej 14 tys. euro. Zastosowanie tych rozwiązań pozwoli na faworyzowanie podmiotów ekonomii społecznej przy staraniu się o zamówienia instytucji publicznych z terenu powiatu kaliskiego, a w konsekwencji wzrost samodzielności ekonomicznej tych podmiotów. Stosowanie klauzul społecznych i preferencji dla podmiotów ekonomii społecznej jest, zatem w pełni zgodne z interesem społeczności lokalnej. Zastosowanie tego typu rozwiązań przy zamówieniach publicznych wymaga jednak fachowego wsparcia prawnego, które zapewni instytucjom publicznym Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w ramach swojej działalności statutowej.

W ramach działania 8 podjęte zostaną starania o zlecenie podmiotom ekonomii społecznej realizacji zadań publicznych w zakresie usług społecznych leżących w gestii

samorządu lokalnego (np. usług opieki nad osobami zależnymi). Działanie to z jednej strony zapewni wzrost popytu na usługi oferowane przez PES (a w konsekwencji przyczyni się do rozwoju tego sektora), z drugiej zaś strony zapewni ich odpowiednią jakość. Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej będzie pełnić w tym wypadku rolę doradcą dla samorządów lokalnych w zakresie opracowania procedur zlecania realizacji zadań publicznych podmiotom ekonomii społecznej.

W ramach działania 9 powołane zostaną powiatowe i gminne rady działalności pożytku publicznego. Będą to organy opiniodawczo-doradcze dla samorządów lokalnych złożone z przedstawicieli lokalnych organizacji pozarządowych. Funkcjonowanie rad przyczyni się do wzrostu udziału obywateli w zarządzaniu rozwojem lokalnym, w tym w szczególności w zakresie lokalnej polityki społecznej, co w konsekwencji przyczyni się do wzrostu jakości tej polityki. Rady funkcjonować będą przy PCPR oraz OPS, natomiast Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej pełnić będzie funkcję pomocniczą w zakresie opracowania procedur funkcjonowania rad działalności pożytku publicznego.

W ramach działania 10 planowane jest podjęcie praktycznych działań przez pracowników PCPR, OPS i PUP w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej klientów pomocy społecznej/klientów PUP przy wykorzystaniu narzędzi ekonomii społecznej, w tym m.in. wykorzystanie narzędzi zatrudnienia socjalnego (np. subsydiowane zatrudnienie w Zakładzie Aktywności Zawodowej lub Centrum Integracji Społecznej) oraz aktywizacja zawodowa poprzez kierowanie klientów na staże/praktyki do podmiotów ekonomii społecznej. OWES pełnić będzie w tym wypadku funkcję doradcą dla pracowników instytucji pomocy społecznej i instytucji rynku pracy.

W ramach działania 11 planowane jest tworzenie nowych podmiotów ekonomii społecznej na terenie powiatu kaliskiego. Zgodnie z diagnozą sektora ekonomii społecznej w powiecie jest to działanie konieczne do podjęcia. Podmioty ekonomii społecznej tworzone będą przez same osoby wykluczone i/lub zagrożone wykluczeniem społecznym (np. spółdzielnie socjalne osób fizycznych) lub w celu tworzenia trwałych miejsc pracy dla takich osób (np. spółdzielnie socjalne osób prawnych). Kluczowym wykonawcą tego Działania będzie Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej, tym niemniej ważne będzie także pozafinansowe zaangażowanie samorządów lokalnych, których zadaniem będzie tworzenie partnerskiego otoczenia nowopowstających podmiotów ekonomii społecznej.

W ramach działania 12 wspierane będzie tworzenie nowych trwałych miejsc pracy zajmowanych przez osoby wykluczone/zagrożone wykluczeniem społecznym w kaliskich podmiotach ekonomii społecznej. Jest to podstawowa funkcja podmiotów ekonomii społecznej o charakterze rynkowym (w szczególności spółdzielni socjalnych). Tworzenie nowych miejsc pracy wymaga przede wszystkim nakładów finansowych (inwestycje na utworzenie nowego stanowiska pracy) oraz wsparcia merytorycznego w zakresie efektywnego i skutecznego wykorzystania tych środków inwestycyjnych. Źródłem dotacji na utworzenie nowych miejsc pracy w PES będą projekty realizowane przez Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej, a także środki z Funduszu Pracy będące w dyspozycji Powiatowego Urzędu Pracy. Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej pełnić będzie także funkcję doradczą dla podmiotów tworzących nowe miejsca pracy, a także osób zajmujących te miejsca. Oprócz wsparcia w postaci dotacji, kaliskie podmioty ekonomii społecznej będą mogły skorzystać także z pożyczek i poręczeń dedykowanych tego typu podmiotom w skali ogólnopolskiej i regionalnej.

W ramach działania 13 realizowane będą szkolenia i doradztwo dla kaliskich podmiotów ekonomii społecznej w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i społecznej. Wdrożenie tego Działania przyczyni się do większej efektywności kaliskich PES, w tym także do wzrostu ich samodzielności ekonomicznej. Usługi szkoleniowe i doradcze oferowane będą przede wszystkim przez Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej. Możliwy jest także udział innych podmiotów np. inkubatorów przedsiębiorczości czy też lokalnych/regionalnych organizacji pracodawców.

W ramach działania 14 podjęte zostaną starania na rzecz usieciowienia kaliskich podmiotów ekonomii społecznej, co w konsekwencji przyczyni się do wzrostu ich potencjału społecznego i gospodarczego. Szczególnie istotne jest nawiązywanie współpracy podmiotów ekonomii społecznej z sektorem przedsiębiorstw komercyjnych, co przyczynić może się m.in. do przenoszenia efektywnych rozwiązań z zakresu produkcji/świadczenia usług czy też modeli zarządzania z sektora przedsiębiorstw komercyjnych do sektora ekonomii społecznej. Kluczowym realizatorem tego Działania będzie Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej, który zapewni wsparcie merytoryczne dla organizacji sieci współpracy.

W ramach działania 15 prowadzona będzie promocja produktów i usług oferowanych przez kaliskie podmioty ekonomii społecznej, co przyczyni się do wzrostu wartości sprzedaży tych produktów i usług, a w konsekwencji do większej samodzielności ekonomicznej PES.

Z uwagi na niewielki potencjał samych podmiotów ekonomii społecznej znaczną część ciężaru działań promocyjnych weźmie na siebie przede wszystkim Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej przy możliwym wsparciu innych podmiotów, których celem statutowym jest profesjonalizacja przedsiębiorstw i/lub organizacji pozarządowych. Promocja produktów i usług oferowanych przez kaliskie podmioty ekonomii społecznej odbywać będzie się w szczególności poprzez: certyfikowanie i promocję produktów/usług PES przy wykorzystaniu znaku „zakup prospołeczny”, oraz dofinansowanie przez OWES działań marketingowych PES podejmowanych podczas imprez, targów branżowych itp.

V. ANALIZA OBSZARÓW POLITYKI SPOŁECZNEJ.

Działania z zakresu pomocy społecznej z mocy ustawy wykonują organy administracji rządowej i samorządowej. Współpracują w tym zakresie z organizacjami społecznymi, Kościołem katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej należą:

- Regionalne ośrodki polityki społecznej,
- Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie,
- Ośrodki pomocy społecznej,
- Domy pomocy społecznej,
- Placówki specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego,
- Ośrodki wsparcia,
- Ośrodki interwencji kryzysowej.

Na szczeblu województwa istnieją dwie odrębne struktury organizacyjne-administracji rządowej i samorządowej. Zadania na szczeblu województwa wykonuje wojewoda. Zadania wojewody w zakresie pomocy społecznej realizowane są przez wydziały polityki społecznej urzędów wojewódzkich. Natomiast zadania samorządowe wykonuje marszałek województwa przy pomocy regionalnego ośrodka polityki społecznej w województwach samorządowych.

System polityki społecznej jako jeden z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa ma zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych. Według ustawy o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, które nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia zasoby i możliwości. Instytucjami powołanymi ustawą o pomocy społecznej w celu zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin są m.in. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz Ośrodki Pomocy Społecznej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie z siedzibą w Kaliszu jest jednostką organizacyjną Starostwa Powiatowego. Zostało utworzone na mocy uchwały NR IV/18/99 Rady Powiatu Kaliskiego z dnia 22 stycznia 1999 roku w sprawie utworzenia Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu. PCPR działa jako samodzielna jednostka organizacyjno budżetowa, podporządkowana bezpośrednio Zarządowi Powiatu. Przedmiotem działania Centrum jest realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej (własne i zlecone

z zakresu administracji rządowej), wspierania osób niepełnosprawnych i inne określone ustawami. Zadania, organizację i zasady funkcjonowania Centrum Pomocy Rodzinie określają statut nadany przez Radę Powiatu Kaliskiego oraz regulamin organizacyjny uchwalony przez Zarząd Powiatu.

Znaczącą część podopiecznych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu i Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami, takimi jak:

- uzależnienie od środków psychoaktywnych,
- przemoc domowa,
- zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych,
- problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych.

Kłopoty w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych wyrażają się między innymi w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniają się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm, wartości. Wyuczona bezradność prowadzi do zjawisk sieroctwa, które związane jest ze stanem pozbawienia dzieci trwale lub przejściowo szans wychowania we własnej rodzinie, ze względu na brak odpowiednich warunków opiekuńczo – wychowawczych. Problem sieroctwa społecznego nie jest zjawiskiem nowym. Sieroty społeczne w coraz większym stopniu pochodzą z rodzin dysfunkcyjnych, w których panuje nie właściwa atmosfera, konflikty rodzinne, błędy wychowawcze, brak odpowiedzialności za dzieci, są zerowe więzi uczuciowe między członkami rodziny a szczególnie w stosunku do dziecka. Na dezintegrację rodziny wpływa również zła sytuacja materialna, mieszkaniowa, narastająca frustracja spowodowana bezrobociem.

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych jest przyczyną do podejmowania działań w celu umożliwienia dzieciom właściwego rozwoju emocjonalnego i społecznego.

Nowa ustawa zakłada stworzenie systemu pieczy zastępczej, jest to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Zakłada się, iż piecza zastępcza ma zapewnić: realizację planu pracy z rodziną lub w razie potrzeby

przysposobienia dziecka, przygotowania dziecka do samodzielnego i odpowiedzialnego funkcjonowania w społeczeństwie, radzenia sobie z trudnościami, nauczyć nawiązywania pozytywnych relacji z otoczeniem i kontaktów interpersonalnych, bezpieczeństwa emocjonalnego, zaspokoić potrzeby edukacyjne, kulturalne i rekreacyjne.

W pieczy zastępczej wyróżniamy:

- Rodzinną pieczę zastępczą
- Instytucjonalną pieczę zastępczą.

Do rodzinnej pieczy zastępczej zaliczamy:

1. Rodziny zastępcze

- Spokrewnione (opiekę i wychowanie nad dzieckiem przejmują członkowie rodziny np. dziadkowie, wujostwo, rodzeństwo),
- Niezawodowe (z punktu widzenia prawa są obce dla dziecka),
- Zawodowe, w tym zawodowe pełniące funkcje pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne.

Dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej zapewnia się opiekę i wychowanie między innymi w rodzinie zastępczej.

W obrębie instytucjonalnej pieczy zastępczej funkcjonują:

- Placówki opiekuńczo – wychowawcze,
- Regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne,
- Interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje na mocy Postanowienia Sądu Rodzinnego. Rodziny zastępcze zapewniają warunki rozwoju i wychowania odpowiednio do jego stanu zdrowia, poziomu rozwoju. Pełnienie funkcji rodziny zastępczej może być powierzone małżonkom lub osobie niepozostającej w związku małżeńskim, jeżeli osoby te spełniają następujące warunki:

- Dają rękojmię należytego wykonywania zadań rodziny zastępczej,
- Maja stałe miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- Korzystają z pełni praw cywilnych i obywatelskich,
- Nie są lub nigdy nie były pozbawione władzy rodzicielskiej, nie są ograniczone we władzy rodzicielskiej ani też władza rodzicielska nie została im zawieszona,
- Wywiązują się z obowiązku łożenia na utrzymanie osoby najbliższej lub innej osoby, gdy ciąży na nich taki obowiązek z mocy prawa lub orzeczenia sądu,

- Nie są chore na chorobę uniemożliwiającą właściwą opiekę nad dzieckiem, co zostało stwierdzone zaświadczeniem lekarskim,
- Mają odpowiednie warunki mieszkaniowe oraz stałe źródło utrzymania,
- Uzyskały pozytywną opinię ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na miejsce zamieszkania.

Ponadto kandydaci na rodziców zastępczych w szczególności w przypadku rodzin niespokrewnionych z dzieckiem muszą przejść odpowiednie szkolenie i uzyskać kwalifikacje do pełnienia tej funkcji. Szkolenia dla kandydatów z powiatu kaliskiego zleca się organizacją pozarządowym.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie może zapewnić odpowiednia opiekę i wychowanie w placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Na terenie Powiatu Kaliskiego funkcjonuje Dom Dziecka typu socjalizacyjnego w Liskowie i dwie placówki opiekuńczo-wychowawcze Typu Rodzinnego w Brzeziach i Opatówku. Zdarza się, iż z uwagi na brak wolnych miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie Powiatu Kaliskiego dzieci umieszczane są także w placówkach działających na terenach innych powiatów.

Mieszczący się w Liskowie przy ul. Ks. W. Blizińskiego 96 - Dom Dziecka w Liskowie jest całodobową placówką opiekuńczo - wychowawczą typu socjalizacyjnego z liczbą 30 miejsc socjalizacyjnych. Miesięczna odpłatność za wychowanka w Domu Dziecka w roku 2013r. wynosi 4299,41 zł., w roku 2014 kwota wzrosła i wynosi 4539,66 zł. W w/w Domu przebywają dzieci z różnych powiatów. Dom Dziecka zapewnia opiekę i wychowanie dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodzicielskiej. Dzieci przebywające w placówce kontynuują edukację szkolną, a także uczestniczą w zajęciach pozalekcyjnych w zależności od indywidualnych zainteresowań. Wychowankowie objęci są opieką medyczną. W Domu Dziecka organizowane są imprezy okolicznościowe, na które zapraszani są rodzice i znajomi wychowanków, a także młodzież z terenu Liskowa oraz innych Domów Dziecka. Dla dzieci i młodzieży organizowane są kolonie letnie i zimowe. Pracownicy (wychowawcy) odwiedzają często domy rodzinne wychowanków.

W Placówce opiekuńczo-wychowawczej w Brzezinach wychowuje się 8 dzieci, natomiast w Opatówku 5 dzieci, nie licząc dzieci biologicznych rodziców prowadzących placówki. Placówki te są zarazem rodziną i instytucją. Obsługę finansowo - księgową tych domów prowadzi Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu, są poddawane kontroli jak każda instytucja, a równocześnie mają za zadanie stwarzanie atmosfery, która sprzyja poczuciu bezpieczeństwa, stabilizacji i prawidłowemu rozwojowi dzieci. Wyżej wymienione placówki

mają charakter publiczny i zostały powołane przez Powiat Kaliski. Wychowankowie pozostają w placówkach do czasu powrotu do swojej rodziny, uregulowania swojej sytuacji prawnej i adopcji lub uzyskania pełnoletniości z możliwością przedłużenia opieki do czasu ukończenia szkoły, w której się uczą, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia. Obie placówki mieszczą się w budynkach prywatnych jednorodzinnych z ogrodem i placem zabaw dla dzieci. Domy nie są przystosowane dla osób niepełnosprawnych ruchowo. Placówki te prowadzone są przez małżeństwa, gdzie jedno z małżonków jest dyrektorem. W Brzezinach dyrektorem jest Pani Eliza Patysiak, natomiast w Opatówku Pan Wirgiliusz Tomczak. Bezpośrednią jednostką nadzorującą jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu. Ponadto podlegają one kontroli Urzędu Wojewódzkiego i Sądu Rodzinnego. Koszt utrzymania wychowanka w Placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego w Brzezinach wynosi 2017,37 zł., Natomiast w Placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego w Opatówku wynosi 2337,69 zł. Placówki te otrzymują środki na bieżące funkcjonowanie, utrzymanie lokalu, bieżące naprawy, remonty i niezbędny sprzęt oraz dofinansowanie leczenia i pomoc w nauce dzieciom.

Tabela nr 10. Liczba dzieci skierowanych do placówki opiekuńczo-wychowawczej w latach 2009-2013 roku.

ROK	LICZBA DZIECI SKIEROWANYCH DO PLACÓWEK Z POWIATU KALISKIGO	LICZBA DZIECI SKIEROWANYCH DO PLACÓWEK Z INNYCH POWIATÓW	RAZEM
2009	-	3	3
2010	-	10	10
2011	4	3	7
2012	5	3	8
2013	3	7	10

Tabela nr 10 Liczba dzieci skierowanych do placówek opiekuńczo – wychowawczej w latach 2009-2013.

Założeniem nowej ustawy jest, by pracować w taki sposób z rodzicami, aby jak najmniej dzieci trafiło do systemu pieczy zastępczej. Jednak jak dziecko już znajduje się w Rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo – wychowawczej podejmować takie czynności, aby jak najszybciej mogło wrócić do rodziny naturalnej.

Dzieci z rodzin, w których rodzice zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej lub została ona ograniczona, umieszczone są między innymi w rodzinach zastępczych. W roku 2012 w Powiecie Kaliskim funkcjonowało 43 rodziny zastępcze, w których opieką objęto 68 dzieci. Liczba rodzin, które są rodzinami zastępczymi i liczba dzieci w nich przebywających w kolejnych latach ulega zmianie.

Tabela nr 11. Rodzaje rodzin zastępczych i liczba dzieci w nich umieszczonych w latach 2009-2013.

	LICZBA RODZIN ZASTĘPCZYCH					LICZBA DZIECI W RODZINACH				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
<i>ROK</i>										
RODZINY SPOKREWNIONE	39	35	34	25	20	52	45	49	37	36
RODZINY NIEZAWODOWE	10	11	11	16	18	16	16	16	22	25
RODZINY ZAWODOWE	2	2	2	2	2	9	9	9	9	7
<i>RAZEM</i>	51	48	47	43	40	77	70	74	68	68

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych urzędu.

Pomoc pieniężną dla rodzin zastępczych w imieniu Starosty Kaliskiego pomoc tę organizuje PCPR. Rodzinie zastępczej udziela się pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów każdego umieszczonego w niej dziecka – wysokość pomocy wynosi miesięcznie w przypadku dziecka:

- Umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej 660,00 zł.
- Mieszczonego w rodzinie zastępczej niezawodowej, zawodowej lub rodzinnym domu dziecka 1000,00 zł.

Kwotę pomocy pieniężnej pomniejsza się o połowę dochodu dziecka (dochód dziecka mogą stanowić: renta rodzinna, otrzymane alimenty, zasiłek alimentacyjny, itp.).

Głównym celem Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2013-2015 jest integracja wszystkich form pieczy zastępczej na terenie Powiatu Kaliskiego. W obrębie celu głównego wymienić można kilka celi szczegółowych:

1. Jeśli zachodzi sytuacja, iż rodzice z różnych przyczyn nie mogą prawidłowo wykonywać swojego obowiązku wychowawczego dzieci zostają umieszczone w różnego rodzaju formach pieczy zastępczej, dlatego też należy zapewnić im warunki jak najbardziej zbliżone o naturalnego środowiska.

Działania:

- Rozpowszechnianie oraz promowanie w Powiecie Kaliskim form pieczy zastępczej.
- Indywidualne doradztwo prawne i psychologiczne dla osób zainteresowanych,
- Tworzenie zawodowych rodzin zastępczych,
- Tworzenie innych form rodzinnej pieczy zastępczej,

- Udzielenie wsparcia rodzicom zastępczym,
- Prowadzenie spotkań doszkalających dla rodziców zastępczych,
- Dostosowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych do obecnych wymagań,
- Podnoszenie kwalifikacji osób sprawujących różne formy pieczy zastępczej.

Wskaźniki:

- Liczba osób zgłaszających chęć tworzenia form pieczy zastępczej,
- Liczba rodzin korzystających z porad prawnych i psychologicznych,
- Liczba nowych zawodowych rodzin zastępczych,
- Liczba utworzonych innych, nowych form rodzinnej pieczy zastępczej,
- Liczba organizacji udzielających wsparcia rodzinom zastępczym,
- Liczba rodziców zastępczych, które wzięły udział w spotkaniach doszkalających,
- Liczba dzieci w placówkach, czas pobytu dzieci, wykwalifikowanie kadry oraz standard placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- Liczba osób biorących udział w spotkaniach doszkalających z zakresu opieki i wychowania dzieci.

2. Rodzina jest podstawową i najważniejszą jednostką w życiu każdego dziecka, dlatego też należy dążyć do tego, aby dzieci przebywające poza swoim naturalnym środowiskiem mogły do niego wrócić, a rodzice potrafili im zapewnić jak najlepszą opiekę i godne wychowanie.

Działania:

- Podejmowanie współpracy oraz nadzorowanie działań jednostek oraz instytucji zajmujących się wspieraniem oraz aktywizowaniem rodzin naturalnych na danym terenie powiatu,

Wskaźniki:

- Liczba rodzin naturalnych, u których zaobserwowano poprawę sytuacji.

3. Konieczne i niezbędne jest podejmowanie działań takich, aby dziecko, opuszczające pieczę zastępczą potrafiło prawidłowo funkcjonować w społeczności lokalnej. Należy wcielić takie postawy i zachowania, które pozwolą wychowanka przygotować do samodzielnego egzystowania.

Działania:

- Kreowanie pozytywnego wizerunku wychowanka opuszczającego pieczę zastępczą
- Propagowanie zachowań prospołecznych wśród wychowanków,
- Pomoc w przygotowaniu się do poszukiwania pracy,
- Pomoc usamodzielnianym wychowankom w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych,

- Pomoc w zorganizowaniu różnych form mieszkań dla wychowanków opuszczających pieczę zastępczą,
- Współpraca z innymi jednostkami samorządowymi oraz z organizacjami wspierającymi usamodzielnianych wychowanków,

Wskaźniki:

- Liczba wychowanków, która otrzymała praktyki, staż, pracę,
- Nabycie zachowań prospołecznych,
- Liczba wychowanków potrafiących sprawnie poruszać się na rynku pracy,
- Liczba wychowanków podnoszących swoje kwalifikacje,
- Liczba mieszkań przyznawanych osobom usamodzielnianym,
- Liczba wychowanków otrzymujących wsparcie od instytucji.

Ośrodek wsparcia jest środowiskową formą pomocy półstacjonarnej służącą utrzymaniu osoby w jej naturalnym środowisku i przeciwdziałaniu instytucjonalizacji. Ośrodek Wsparcia - Środowiskowy Dom Samopomocy im. Jana Pawła II mieszczący się w Liskowie przy ul. Twórców Liskowa 3. Przeznaczony jest dla osób, które z powodu niepełnosprawności intelektualnej lub choroby psychicznej mają trudności z prawidłowym funkcjonowaniem w środowisku rodzinnym i społecznym. Dysponuje 15 miejscami dla osób przebywających okresowo w systemie całodobowym oraz 35 dla uczestników przebywających w Domu w systemie dziennym. Dom zapewnia dowożenie uczestników oraz posiłek przygotowany w ramach terapii kulinarnej codziennie dla osób przebywających w ośrodku wsparcia korzystających z dziennych specjalistycznych usług. Osoby korzystające z usług w ośrodku wsparcia uczestniczą również w prowadzonych przez terapeutów zajęciach dostosowanych do umiejętności poszczególnych osób. Są to:

terapia zajęciowa, terapia ruchowa (spacer, zabawy, wycieczki), opieka pielęgniarska (higiena osobista, porządki), konsultacje lekarza psychiatry.

Wniosek o skierowanie do Środowiskowego Domu Samopomocy składa się w ośrodku pomocy społecznej w miejscu zamieszkania. Dla uczestników organizowane są: imprezy integracyjne z uczestnikami innych tego typu placówek, a także wycieczki. Pokoje są 2 lub 3 osobowe, łazienki przystosowane są dla osób niepełnosprawnych. Dom wyposażony jest w windę przystosowaną dla osób niepełnosprawnych ruchowo. Zasady odpłatności za pobyt w Środowiskowym Domu Samopomocy dla uczestnika pobytu dziennego: Odpłatność miesięczna wynosi 5% kwoty dochodu, jeżeli:

- osoby samotnie gospodarującej dochód przekracza 1355,00zł (542zł x 250%)
- osoby w rodzinie dochód w rodzinie przekracza 1140,00zł (456zł x 250%)

Zasady odpłatności za pobyt w Środowiskowym Domu Samopomocy dla uczestnika pobytu całodobowego:

- odpłatność miesięczna wynosi 70 % dochodu, istnieje możliwość zwolnienia całkowitego lub częściowego z ponoszenia odpłatności za pobyt.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie poszczególnych gmin powiatu kaliskiego odpowiedzialne są ośrodki pomocy społecznej, których jest 11, w tym jeden miejsko- gminny i 10 gminnych. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stawiszynie oraz Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej w Blizanowie, Brzezinach, Cewkowie Kolonii, Godzieszach Wielkich, Koźminek, Liskowie, Mycielin, Opatówku, Szczytnikach, Żelazkowie.

Do ich podstawowych obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki środowiskowej i jednostkowej,
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych)
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym,
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Zadania ośrodków pomocy społecznej można podzielić na te własne i zlecone z zakresu administracji rządowej.

Pomoc społeczna polega w szczególności na:

1. Przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń.
2. Pracy socjalnej.
3. Prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej.
4. Analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej.
5. Realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych.
6. Rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Liczba osób objętych systemem opieki społecznej ulega nieustannym zmianom. Decydujący wpływ na korzystanie w Polsce z systemu pomocy społecznej mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Obecnie kryterium to ustalono na poziomie 542 złotych miesięcznie w przypadku osoby samodzielnie gospodarującej i 456 na osobę w rodzinie. Niski poziom kwot uprawniający

do przyznania świadczeń zawęży liczbę potrzebujących i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa.

Tabela nr 12 Powody przyznawanie pomocy przez MGOPS i GOPS w roku 2012.

UBÓSTWO	124	3	-	353	629
BEZDOMNOŚĆ	1		3		1
POTRZEBA OCHRONY MACIEŻYŃSTWA W TYM: WIELODZIETNOŚĆ	20 7	146	2	34 25	7 2
BEZROBOCIE	57	238	44	110	227
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	71	151	49	72	86
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	48	185	34	60	80
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK- WYCH. I PROWADZENIE GOSPODARSTWA DOMOWEGO W TYM: RODZINY NIEPEŁNE WIELODZIETNE	50 27 25	84 23 61	39	79 30 43	228
ALKOHOLIZM	18	39	15	11	23
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	2	1	3	4	
ZDARZENIA LOSOWE	1		-	3	
PRZEMOC W RODZINIE	7		-	2	
SYTUACJA KRYZYSOWA	2		-		
GMINA	STAWISZYN	BLIZNAÓW	BRZEZINY	CEKÓW KOLONIE	GODZIESZE WIELKIE

111	79	74	158	215	507	2142
	1	0	3		6	15
	9	4	27	4	243	496 178
		0	6		138	
57	46	31	95	82	232	1219
51	55	47	114	70	210	976
40	42	36	142	30	296	993
	42	13	47	50	232	864 180 315
25 12		5 8	30 18		40 148	
7	17	6	34	10	66 + narkomania	246+1 narkomania
					1	
2	1	4	2	3	3	25
	1	2	5	2	8	22
	2	0	2	2	17	32
	-	0	2			4
KOŹMINEK	LISKÓW	MYCIELIN	OPATÓWEK	SZCZYTNIKI	ŻELAZKÓW	OGÓLEM

Źródło : opracowanie własne na podstawie danych MGOPS i GOPS (2013 r.)

Tabela nr 13 Powody przyznawanie pomocy przez MGOPS i GOPS w roku 2011r.

UBÓSTWO	128	42		217	845
BEZDOMNOŚĆ	2				1
POTRZEBA OCHRONY MACIEŻYŃSTWA W TYM: WIELODZIETNOŚĆ	22 8	113 70	5	54 23	3 1
BEZROBOCIE	46	243	57	124	201
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	77	142	59	75	72
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	63	172	34	49	89
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK- WYCH. I PROWADZENIE GOSPODARSTWA DOMOWEGO W TYM: RODZINY NIEPEŁNE WIELODZIETNE	53 21 36	33 21 12	49	99 32 67	271
ALKOHOLIZM	17	21	14	21	31
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO		1	4	3	
ZDARZENIA LOSOWE	9	7	4		
PRZEMOC W RODZINIE				4	
SYTUACJA KRYZYSOWA					
GMINA	STAWISZYN	BLIZNAÓW +Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiek-wych -1	BRZEZIŃ	CEKÓW KOLONIE	GODZIESZE WIELKIE

105	83	110	135	215	556	2436
	1	1	5		4	14
2	9	11	26	2	207	454 253
		9	7		135	
49	37	34	87	79	233	1190
51	56	43	103	64	249	991
45	35	55	126	26	271	965
	31	6	57	47	450	1096 205 395
21 15		1 2	37 20		72 243	
6	17	3	40 +1 narkomania	8	100 +1 narkomania	278+2 narkomania
2		3	2	5	8	28
	3	1	1	3	9	37
	1	1	1	1		8
		3	2 +1 kłęska żywiolowa lub ekologiczna			5+1 kłęska żywiolowa lub ekologiczna
KOŹMINEK	LISKÓW	MYCIELIN	OPATÓWEK	SZCZYTNIKI	ŻELAZKÓW +15 sierotowo +30 kłęska żywiolowa	OGÓLEM

Źródło : opracowanie własne na podstawie danych MGOPS i GOPS (2013 r.)

Tabela nr 14. Powody przyznawanie pomocy przez MGOPS i GOPS w roku 2010 .

UBÓSTWO	136	79		283	586
BEZDOMNOŚĆ	5	2			
POTRZEBA OCHRONY MACIEŻYŃSTWA W TYM: WIELODZIETNOŚĆ	34 5	233 164	2	47 20	2 1
BEZROBOCIE	46	217	52	122	242
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	76	169	66	55	57
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	63	178	23	32	94
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK- WYCH. I PROWADZENIE GOSPODARSTWA DOMOWEGO W TYM: RODZINY NIEPEŁNE WIELODZIETNE	30 18 10	61 18 34	40	93 15 78	336
ALKOHOLIZM	24	40	8	42	41
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	2			6	1
ZDARZENIA LOSOWE	3	36		4	49
PRZEMOC W RODZINIE	2				
SYTUACJA KRYZYSOWA	2				
GMINA	STAWISZYN	BLIZNAÓW	BRZEZINY	CEKÓW KOLONIE	GODZIESZE WIELKIE

142	76	85	139	175	567	2268
		1	4		4	16
17	136	7	24	4	131	637 244
		5	8		41	
63	37	52	89	69	246	1235
59	55	41	110	76	200	964
50	37	59	116	20	271	943
	34	2	58	45	392	1091 173 492
23 15			42 20		57 335	
3	5	3	25 + narkomania	8	89 +1 narkomania	288+2 narkomania
			1			
1	1	1		1	2	15
2		3	1	2	27	127
	1		3	3	23	32
23 (klęska żywiolowa lub ekologiczna)			2		3 +3 klęska żywiolowa lub ekologiczna	4+3klęska żywiolowa lub ekologiczna
KOŹMINEK	LISKÓW	MYCIELIN	OPATÓWEK	SZCZYTNIKI	ŻELAZKÓW 16 + steroctwo	OGÓLEM

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS i GOPS (2013 r.)

5.1 Strategie i kierunki działań wybranych problemów społecznych

Organizacje pozarządowe, z którymi współpracuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu to Gminne Towarzystwo Dzieci i Osób Niepełnosprawnych w Liskowie, Wiejskie Stowarzyszenie Działające na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Razem Łatwiej” w Koźminku, Stowarzyszenie Dzieci Specjalnej Troski w Mycielinie, Fundacja Dzieciom Pomagaj z Wolicy.

Celem Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej i Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu jest podejmowanie działań zmierzających do podniesienia standardów życia osób i rodzin żyjących w ubóstwie. Głównym celem staje się wdrażanie nowych form, programów i metod pracy socjalnej, w tym kontraktów i projektów socjalnych na rzecz osób i rodzin dotkniętych ubóstwem w celu niwelowania biernych i pasywnych postaw oraz przeciwdziałanie uzależnieniu świadczeniobiorców od instytucji pomocy społecznej.

Podmioty realizujące to:

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu.
2. Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej.
3. Stowarzyszenia i organizacje pozarządowe.

Celem planowanych przez Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie działań jest wspieranie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy oraz przeciwdziałanie i eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia. Powyższe instytucje w tym celu:

- Wdrażają nowe formy, programy i metody pracy socjalnej, w tym kontraktów i projektów socjalnych na rzecz osób i rodzin dotkniętych bezrobociem w celu niwelowania biernych i pasywnych postaw.
- Budują sieci współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rozwiązywania problemów bezrobocia.
- Różnicują formy pomocy adekwatne do bezrobotnego, zgodnie z zasadą indywidualizacji procesu pomagania.
- Tworzą na terenie gmin sprzyjający klimat dla potencjalnych inwestorów mogących stworzyć nowe miejsca pracy.
- Monitorują oferty programowe mające na celu rozwiązanie problemów bezrobocia.

Podmioty realizacji:

1. Powiatowy Urząd Pracy w Kaliszu.
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu.

3. Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej.

Dzieci, które zostały umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczej, wymagają specjalnej opieki i pracy ze strony swoich opiekunów. Szczególny nacisk musi być położony na kształtowanie odpowiednich warunków rozwoju i dorastania dziecka oraz na zapewnienie najlepszych warunków do powrotu do domu rodzinnego. Praca z rodzinami ma służyć wzmocnieniu i poszerzeniu ich kompetencji oraz lepszemu wychowaniu umieszczonych tam dzieci. Wychowanie w placówkach opieki całodobowej powinno być ograniczone do wymiarów absolutnie niezbędnych. Silny nacisk powinien zostać położony na pozyskiwanie i tworzenie profesjonalnych, przeszkolonych rodzin zastępczych oraz organizowanie rodzinnych domów dziecka. Chodzi o stworzenie sytuacji, w której umieszczenie dziecka pochodzącego z rodziny niewydolnej wychowawczo w placówce opiekuńczo – wychowawczej będzie rzadkością. Zadaniem instytucji to:

1. Wsparcie dzieci i rodzin w środowisku lokalnym przez tworzenie świetlic środowisk w gminach.
2. Poradnictwo metodyczne w ramach pracy PCPR-u.
  - pomoc rodzinom dotkniętym bezrobociem,
  - pomoc rodzinom dotkniętym niepełnosprawnością,
  - pomoc rodzinom dotkniętym problemem alkoholowym i dzieciom,
  - pomoc rodzinom niewydolnych wychowawczo.
3. Rozwój pracy zespołowej, czego efektem będzie wszechstronna, skuteczna pomoc w odbudowaniu ról, takich jak więzi rodzinne, poczucie bezpieczeństwa, optymizmu, że istnieje wiele realnych możliwości pokonania kryzysu.

Podmioty realizujące zadania

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu.
2. Dom Dziecka w Liskowie.
3. Sąd Rodzinny w Kaliszu.
4. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kaliszu.

W sprawie osób niepełnosprawnych z terenu naszego powiatu podjęte są następujące działania:

1. Systematyczne diagnozowanie środowiska osób niepełnosprawnych.
2. Tworzenie możliwości do pełnej rehabilitacji leczniczej, psychologicznej i społecznej osób niepełnosprawnych.

3. Wyrównanie szans życiowych osób niepełnosprawnych.
4. Doskonalenie systemu pomocy osobom niepełnosprawnym.
5. Zintegrowanie działań samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych w celu integracji osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem oraz profilaktyki rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych.

W tym celu planuje się kontynuację działalności Środowiskowego Domu Samopomocy w Liskowie, kontynuację działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej – doposażenie poszczególnych pracowni oraz wprowadzenia nowych meto pracy z uczestnikami. Dalszą działalność Zakładu Aktywizacji Zawodowej. Szkolenie osób niepełnosprawnych w celu aktywizacji zawodowej oraz wyposażenie miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych odpowiednio do ich potrzeb i możliwości. Aktywizacja środowisk lokalnych w celu tworzenia stowarzyszeń działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Przedmiot realizacji zadań:

1. Gminne ośrodki Pomocy Społecznej.
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu.
3. Warsztaty Terapii Zajęciowej.
4. Zakład Aktywizacji Zawodowej.
5. Powiatowy Urząd Pracy.
6. Zakłady funkcjonujące na otwartym rynku pracy.
7. Placówki i instytucje użyteczności publicznej.

Aby monitorować zjawisko przemocy w rodzinie konieczne jest uczestnictwo w Gminnych Zespołach ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W skład zespołu wchodzi przedstawiciele instytucji:

- policji,
- sądu,
- służby zdrowia,
- oświaty,
- pomocy społecznej,
- urzędu gminy,

Do zadań Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie należy:

- sporządzanie diagnozy dotyczącej przemocy w rodzinie,
- tworzenie i realizacja projektów mających na celu rozwiązywanie problemów związanych z przemocą w rodzinie,

- współpraca z instytucjami zajmującymi się problemem przemocy,
- sporządzanie informacji z realizacji zadań raz w roku.

W ramach wdrażania działań zniwelowania i zapobiegania zjawisk przemocy w rodzinie oraz podnoszenia świadomości społecznej w naszym powiecie utworzono program informacyjno-edukacyjny dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie. Podnoszenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie realizowane będzie poprzez organizowanie tzw. „Niebieskich Godzin Wychowawczych”, publikację broszurek i plakatów, spotkanie z psychologiem, indywidualne, specjalistyczne poradnictwo.

VI. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE POLITYKI I POMOCY SPOŁECZNEJ W POWIECIE KALISKIM.

Priorytetowym celem na lata 2014-2020 jest usprawnienie systemu pomocy społecznej, który stworzy odpowiednie warunki życia dla rodzin, jej powstania, właściwego działania i spełniania przez nią wszystkich ważnych społecznie ról. Projekt częściowych programów możliwych do realizacji nie można traktować jako wykazu zadań do urzeczywistnienia. Mają one wydzwięk wskazań, w jakim ukierunkowaniu powinno iść planowanie operacyjne przy realizacji celów strategicznych. Z tej przyczyny propozycje rozwiązań, programów są przedstawione pokrótce, jako zarys, który należy dopiero rozwinąć i nadać formę projektu.

Cele strategii są zgodne z innymi dokumentami strategicznymi:

1. „Program Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Kaliskiego 2013-2015”
2. „Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego” (Kalisz 2011)
3. „Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie” (Kalisz 2011)
4. Program „Aktywny Samorząd”.

Każda rodzina powinna posiadać pewność, że może liczyć na wsparcie w sytuacji trudnej dzięki skutecznemu systemowi udzielania pomocy. Należy w najbliższych latach rozwijać wsparcie dla rodzin niewydolnych opiekuńczo-wychowawczo, poprzez zapewnienie fachowej pomocy w postaci poradnictwa specjalistycznego rodzinom domkniętymi skutkami patologii społecznej. Oprócz pomocy merytorycznej należy udoskonalić działania na rzecz poprawy warunków bytowych. Wczesna profilaktyka rodzin ma kompensować potrzeby dzieci w szkole i środowisku. Przez tworzenie i rozwijanie różnych form terapii dzieci i młodzieży. Inicjowanie samopomocowych form wspierania rodziny. Organizować wypoczynek dla dzieci i młodzieży z rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich funkcji.

W ostatnich latach obserwuje się proces starzenia się społeczeństwa. Definicja Organizacji Narodów Zjednoczonych mówi, że starzenie się społeczeństwa występuje wówczas, gdy udział ludności w wieku powyżej 65 lat przekracza 7 % populacji. Potrzeba edukowania społeczeństwa do starości wynika z rosnącej liczby osób starszych oraz tworzenia takich form aktywności społecznej, które pozwolą seniorom i osobom niepełnosprawnym na utrzymanie dobrej kondycji zdrowotnej i psychicznej. W działaniach będziemy dążyć do usprawniania oraz wzmacniania instrumentów lokalnej polityki społecznej. Niezbędne jest wspieranie i organizowanie klubów seniora, dziennych domów pobytu. Priorytetowe staje się wspieranie i organizowanie klubów seniora, aktywizowanie

osób niepełnosprawnych, współpraca z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą i opieką nad osobami niepełnosprawnymi i osobami starszymi. Należy udoskonalić poziom świadczonych usług w domach pomocy społecznej. Każdy niepełnosprawny mieszkaniec powiatu kaliskiego powinien posiadać poczucie, że jest pełnosprawnym członkiem lokalnej społeczności. Na koniec czerwca 2013 roku w ewidencji osób bezrobotnych figurowały 583 niepełnosprawne, w tym 270 kobiet, tj. 46,3 %. Wśród nich 106 osób, tj. 18,2% posiadało prawo do zasiłku. Należy dążyć do wyrównywania szans życiowych osób niepełnosprawnych. W tym celu powinno się zwiększyć dostęp do edukacji, pracy, usług i świadczeń. Tworzyć możliwości uczenia się i rozwoju każdego dziecka niepełnosprawnego w integracyjnej grupie przedszkolnej i klasie szkolnej. W społecznej świadomości trzeba rozbudzić chęć wsparcia i kreowania właściwych postaw obywatelskich wobec niepełnosprawności. Powinno zapobiegać pogłębianiu się niepełnosprawności przez ogólny dostęp do rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Będziemy również dążyć do wyrównania poziomu usług socjalnych, medycznych i innych form wsparcia. Ważne dla nas staje się stworzenie warunków do aktywizacji zawodowej i przeciwdziałania skutkom bezrobocia wśród niepełnosprawnych. Polepszenie warunków życiowych poprzez likwidację barier architektonicznych, technicznych, komunikacji w urzędach, służbie zdrowia, placówkach oświaty, pomocy społecznej.

Wśród osób zagrożonych społecznie jest grupa osób bezrobotnych. Istotnym punktem na przyszłe lata staje się przeciwdziałanie zjawisku dziedzicznego bezrobocia w rodzinie. Należy opracować i wdrażać programy działań aktywizacyjnych. Tworzenie systemu wsparcia dla osób bezrobotnych w celu ich aktywizowania. Objęci pomocą zostaną zarówno długotrwale bezrobotni, jak i ich rodziny. Poradnictwo zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy, programy dla grup szczególnego ryzyka, w tym na przykład osób powyżej 50 roku życia. Należy w następnych latach wspierać bezrobotnych w zmianie kwalifikacji, kształcenia w szczególności poprzez zapewnienie dostępu do odpowiednich źródeł informacji poprzez zastosowanie instrumentów rynku pracy, włączenie sektora pozarządowego organizacji pracodawców. Ważne jest współpraca jednostek organizacyjnych.

Stworzenie odpowiednich warunków do życia i rozwoju dzieciom i młodzieży pozbawionych opieki rodzin naturalnych. Należy promować idee rodzicielstwa zastępczego. Tworzenie i rozwój rodzinnej pieczy zastępczej- zawodowe rodziny, specjalistyczne i pogotowia rodzinne- jest słusznym meritum na przyszłość. Pomocą należy objąć młodzież podejmującą się kontynuacji nauki oraz udzielić wsparcia w znalezieniu pracy osobom usamodzielniającym poprzez poradnictwo, pracę socjalną. Należy udoskonalić poziom

świadczonych usług w placówkach opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci i młodzieży i współpracować w tworzeniu spójnego systemu wsparcia dla wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodzin zastępczych.

Rozwój poradnictwa i upowszechnianie informacji w zakresie praw ofiar przemocy, ochrony zdrowia psychicznego, pieczy zastępczej, osób niepełnosprawnych, osób starszych, osób bezrobotnych. W tym celu niezbędne jest współdziałanie z różnymi podmiotami działającymi w sferze pomocy społecznej, szkolenie kadr, cykliczne spotkania, doskonalenie współpracy z mediami. Współpraca pozwoli w przyszłości monitorować stan pomocy w Powiecie Kaliskim i zapobiegać pogłębianiu się zagrożeń niedostosowaniu w społeczeństwie.

ZAKOŃCZENIE

Celem pomocy społecznej jest zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc społeczna powinna w miarę możliwości dążyć do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Najważniejszą rolą pomocy społecznej jest także zapobieganie powstawaniu trudnych sytuacji życiowych osób i rodzin. Rodzaj, forma i rozmiar świadczeń powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielanie pomocy. Świadczenia pomocy społecznej powinny służyć umacnianiu rodziny i wspieraniu jej na drodze wychodzenia z trudnej sytuacji życiowej. Potrzeby osoby i rodziny korzystającej z pomocy powinny zostać uwzględnione, jeżeli odpowiadają celom i możliwościom pomocy społecznej. Powiat Kaliski nie skupia się jedynie na udzielaniu wsparcia materialnego.

Należy brać również pod uwagę, że wejście Polski do Unii Europejskiej postawiło przed system pomocy społecznej nowe zadania, wyznaczyło priorytety i wymagania dostosowania naszego kraju do standardów pomocy społecznej obowiązujących w krajach Unii Europejskiej.

Zmiany zainicjowane w zakresie rozwiązania zagrożeń i problemów społecznych wiążą się z ogromną odpowiedzialnością i stanowią nowe wyzwania dla samorządu powiatowego, ale jednocześnie stwarzają szansę na samodzielność i bezpośredni wpływ na ich rozwiązanie w zależności od potrzeb społeczności lokalnej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kaliskiego to dokument, którego misją jest zintegrowane działanie systemu pomocy społecznej na rzecz mieszkańców powiatu uwzględniający potencjał wszystkich lokalnych partnerów.

Dokument wyznacza równoważne cele operacyjne wraz z obszarami, których rozwój ważny jest dla skutecznej pracy socjalnej na najbliższe lata. Podkreślają one, niedocenianą do tej pory, konieczność identyfikacji i obserwacji dynamiki zmian społecznych, wskazują przedsięwzięcia profilaktyczne i wspierające proces osiągnięcia samodzielności osób i rodzin.

Trzeba zaznaczyć, że efekt realizacji zapisów zawartych w Strategii możliwy będzie przy zaangażowaniu wszystkich współtworzących pomoc społeczną w regionie. Realizowanie Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020 ma zapewnić szerokie wsparcie i pomoc wyżej wymienionym grupom społecznym, co przyczyni się do ograniczenia zjawiska wykluczenia społecznego.

Instytucje gminne i powiatowe zajmujące się pomocą społeczną.

Tabela nr 15. Instytucje gminne i powiatowe zajmujące się pomocą społeczną.

Lp.	Nazwa instytucji/organizacji	Adres siedziby	Rodzaj działalności
Gminne i Powiatowe Jednostki Organizacyjne			
1.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu	62-800 Kalisz Pl. Św. Józefa 5	Realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej.
2.	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stawiszynie	62-820 Stawiszyn Pl. Wolności 1	Realizuje zadania ustawy o pomocy społecznej na terenie gminy
3.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Blizanowie	62-814 Blizanów	Realizuje zadania ustawy o pomocy społecznej na terenie gminy
4.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzezinach	62-874 Brzeziny Ul. 1000-lecia 8	Realizuje zadania ustawy o pomocy społecznej na terenie gminy
5.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Cekowie-Kolonii	62-834 Ceków Ceków –Kolonія 51	Realizuje zadania ustawy o pomocy społecznej na terenie gminy
6.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Godzieszach Wielkich	62-872 Godziesze Wielkie Ul. 11 Listopada 10	Realizuje zadania ustawy o pomocy społecznej na terenie gminy
7.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminku	62-840 Koźminek Ul. Kościuszki 7	Realizuje zadania ustawy o pomocy społecznej na terenie gminy
8.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Liskowie	62-850 Lisków Ul. Ks. W. Bliźnińskiego 56	Realizuje zadania ustawy o pomocy społecznej na terenie gminy
9.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mycielinie	62-831 Korzeniew Głuszków 27	Realizuje zadania ustawy o pomocy społecznej na terenie gminy
10.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatówku	62-860 Opatówek Ul. Pl. Wolności 14	Realizuje zadania ustawy o pomocy społecznej na terenie gminy
11.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczytnikach	62-865 Szczytniki Szczytniki 139	Realizuje zadania ustawy o pomocy społecznej na terenie gminy
12.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żelazkowie	62-817 Żelazków Żelazków 138	Realizuje zadania ustawy o pomocy społecznej na terenie gminy
Placówki opiekuńcze dla osób starszych i niepełnosprawnych			
13.	Środowiskowy Dom Samopomocy	62-850 Lisków Ul. Twórców Liskowa 3	Dzienna i całodobowa opieka nad osobami niepełnosprawnymi i starszymi
14.	Dom Pomocy Społecznej	62-850 Lisków Ul. Ks. Bliźnińskiego 96	Całodobowa opieka nad osobami chorymi somatycznie
15.	Warsztaty Terapii Zajęciowej w Koźminku	62-840 Koźminek Ul. Ciasna 3a	Dzienna opieka nad osobami niepełnosprawnymi
Placówki wychowania pozaszkolnego			
16.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kaliszu	62-800 Kalisz Ul. H. Sawickiej 1 a	Opieka pedagogiczno - psychologiczna
17.	Dom Dziecka w Liskowie	62-850 Lisków Ul. Ks. Bliźnińskiego 96	Całodobowa placówka opiekuńczo-wychowawcza

Organizacje pozarządowe			
18.	Gminne Towarzystwo Dzieci i Osób Niepełnosprawnych w Liskowie.	ul. Ks. Błazińskiego 27, 62-850 Lisków nr telefonu: 62/763-40-16	Towarzystwo prowadzi działalność samopomocową dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin, organizuje wyjazdy na turnusy rehabilitacyjne oraz środowiskowe imprezy integracyjne.
19.	Wiejskie Stowarzyszenie Działające na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Razem Łatwiej” w Koźminku.	UL. Kościuszki 7, 62-840 Koźminek, nr telefonu: 62/763-85-51: WTZ ul. Ciasna 3a, 62-840 Koźminek, meil: wtkozminek@wp.pl	Jednostką podległą jest Warsztat Terapii Zajęciowej „Razem Łatwiej”, który realizuje działalność w zakresie rehabilitacji zawodowej w pięciu pracowniach terapeutycznych: gospodarstwa domowego, plastycznej, rękodzieła, informatycznej i krawiecko-artystycznej.
20.	Stowarzyszenie Dzieci Specjalnej Troski w Mycielinie.	Kuszyń 43, 62-831 Korzeniew, nr telefonu: 62/751-76-04.	Stowarzyszenie prowadzi działalność samopomocową dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin, organizuje imprezy kulturalno – sportowo – turystyczne i okolicznościowe świąteczno - noworoczne.
21.	Fundacja Dzieciom Pomagaj	62-872 Godziesze Małe, Wolica, ul. Radosna 1; tel. 62/5976028	Fundacja Dzieciom Pomagaj i Centrum Rehabilitacji Dziecięcej sp. z o.o. prowadzą działalność na rzecz osób niepełnosprawnych, głównie dzieci i młodzieży.
Placówki oświatowe			
22.	Lista szkół Powiatu Kaliskiego	Wykaz nr 1 Szkół Powiatu Kaliskiego	Realizują zadania z zakresu nauczania na poziomie przedszkolnym, wczesnoszkolnym, podstawowym, gimnazjalnym, ponadgimnazjalnym. Nauczania dzieci niepełnosprawnych z upośledzeniem umysłowym.
Placówki opieki psychiatrycznej oraz organizacje działające na rzecz zdrowia psychicznego			
23.	Wojewódzki Szpital Zespolony im. Ludwika Perzyny -Oddział psychiatryczny w Szpitalu Matki i Dziecka im. Przemysława II	Ul. Poznańska 79, 62-800 Kalisz Ul. Toruńska 7, 62-800 Kalisz	Specjalizacja: psychiatria, leczenie schorzeń psychicznych
24.	Wojewódzki Zakład Opieki Psychiatrycznej w Sokołówce	Sokołówka 1, 62-840 Koźminek 62/76 37 013 info@sokolowka.pl	Leczenie odwykowe, leczenie schorzeń psychicznych
25.	Psychiatryczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowie” s.c.	Ul. Lipowa 5, 62-800 Kalisz	Dzienny oddział psychiatryczny (ogólny), poradnia psychologiczna, poradnia psychiatryczna dla dzieci, młodzieży i dorosłych.
26.	Publiczne i niepubliczne zakłady opieki na terenie poszczególnych gmin Powiatu Kaliskiego.		
27.	Warsztat Terapii Zajęciowej w Koźminku	Ciasna 3a, 62-840 Koźminek	realizuje działalność w zakresie rehabilitacji zawodowej w pięciu pracowniach terapeutycznych: gospodarstwa domowego, plastycznej, rękodzieła, informatycznej i krawiecko-

			artystycznej.
28.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w oddział Kaliszu	Ul. Skalmierzycka 10, 62-800 Kalisz, tel. 62/757 45 99 tpd25@wp.pl	organizacja zastępczych środowisk rodzinnych dla dzieci osieroconych /adopcja, rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka; opieka i pomoc udzielana dzieciom z rodzin biednych, wielodzietnych, patologicznych, rozbitych, dzieciom przewlekle chorym i niepełnosprawnym; organizacja wakacji letnich i ferii zimowych; prowadzenie całorocznego Domu Wczasów Dziecięcych TPD w Głazie dla dzieci z terenów zagrożonych ekologicznie - turnusy śródroczone, na których dzieci odbywają zajęcia lekcyjne
Placówki udzielające pomocy ofiarom przemocy w rodzinie, osobom uzależnionym			
29.	Posterunki policji w poszczególnych gminach		Realizują zadania wynikające z zakresu ustawy.
30.	Prokuratura Rejonowa w Kaliszu	Pl. Św. Józefa 5, 62-800 Kalisz tel. 62 5890700	Realizuje obowiązki wynikające z zakresu ustawy
31.	Sąd Rejonowy w Kaliszu – kuratorzy dla dorosłych	Al. Wolności 13, 62-800 Kalisz tel. 62 7657732	Realizuje obowiązki wynikające z zakresu ustawy
32.	Sąd Rejonowy w Kaliszu – kuratorzy dla nieletnich	ul. Asnyka 56a, 62-800 Kalisz tel 62 7657792	Realizuje obowiązki wynikające z zakresu ustawy
33.	NZOZ Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Kaliszu	ul. Lipowa 5, 62-800 Kalisz tel. 62 7672057, interand@kalisz.mm.pl	Pomoc dla osób używających narkotyki, dla rodzin osób uzależnionych, dla osób uzależnionych od narkotyków oferują poradnictwo bezpłatnie terapię indywidualną, psychoterapię indywidualną, terapię grupową, konsultację lekarską i prawną.
34.	Punkt Konsultacyjny dla Osób Doświadczających Przemocy w Rodzinie Alkoholowej i Osób Uzależnionych od Alkoholu w Kaliszu	ul. Śródmiejska 23, tel. 62 7572469	
35.	Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych		Działające na podstawie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Realizują zadania tej ustawy.
36.	Zespoły Interdyscyplinarne w poszczególnych gminach		W skład zespołu wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, kuratorzy sądowi.
37.	Ośrodek dla Osób Uzależnionych od Narkotyków Punkt Konsultacyjny ds. Narkomanii KARAN w Kaliszu	ul. 29 Pułku Piechoty 35, 62-800 Kalisz, tel. 62 7414197 62-800 Kalisz, ul. Graniczna 1 tel./fax: 62 764 22 60, karan_kalisz@o2.pl	Poradnia i oddział dzienny. Punkt konsultacyjny dla uzależnionych i współuzależnionych.
38.	Ogólnopolskiego Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”	pogotowie@niebieskalinia.pl (+48) 22 824-25-01	Realizuje zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na zlecenie wielu

		22 668-70-00 (Poradnia Telefoniczna "Niebieskiej Linii")	instytucji państwowych, samorządowych i zagranicznych oraz prowadzi szkolenia z tego obszaru.
39.	Policyjnego Telefonu Zaufania	tel. 800 120 148 801 12 00 02	„Zatrzymaj przemoc” (numer bezpłatny) Niebieska Linia.
Pomoc osobom najbiedniejszym i bezdomnym			
40.	Gminy z terenu Powiatu Kaliskiego		Pomoc mogą realizować w imieniu gmin: -Ośrodki Pomocy Społecznej, -organizacje społeczne (fundacje i stowarzyszenia), Kościół Katolicki i inne kościoły, związki wyznaniowe.
41.	Polski Czerwony Krzyż Zarząd Rejonowy w Kaliszu	62-800 Kalisz, ul. Dobrzecka 2, tel. 62/50-26-888	Noclegownia dla bezdomnych mężczyzn , ogrzewalnia dla bezdomnych mężczyzn i kobiet
42.	Caritas Diecezji Kaliskiej Caritas Diecezji Kaliskiej „Dom Życia”	62-800 Kalisz, ul. Stawiszyńska 20, tel. 62/75-73-683 ul. Gajowa 60-62 62/76-70-062	Jadłodajnia Całodobowe schronisko dla kobiet
43.	Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta Koło w Kaliszu	62-800 Kalisz, ul. Warszawska 93A, 62/757-30-45	Całodobowe schronisko dla bezdomnych mężczyzn –nocleg i wyżywienie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z instytucji.

Wykaz nr 1

Wykaz Szkół Powiatu Kaliskiego, źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Wykaz nr 1 Szkół Powiatu Kaliskiego:

Lista szkół - Powiat kaliski

GMINA STAWISZYN

Zespół Szkół w Stawiszynie

Ul. Szkolna 8
62-820 Stawiszyn
Telefon: 627528032, faks: 627528070
Szkoła podstawowa
Gimnazjum

Zespół Szkół w Zbiersku

Zbiersk Cukrownia 144
62-830 Zbiersk
Telefon: 627520520, faks 627520520
Szkoła Podstawowa im. Jana III Sobieskiego w Zbiersku
Gimnazjum w Zbiersku

Publiczne Przedszkole Samorządowe "Bajkowa Kraina" w Zbiersku

62-830 Zbiersk 81
Telefon: 627520507, faks: 627520507

Publiczne Przedszkole Samorządowe w Stawiszynie z Filią Petryki

Starościńska 4
62-820 Stawiszyn
Telefon: 627528022, faks: 627528022

GMINA BLIZANÓW

Zespół Szkół w Blizanowie

62-814 Blizanów 56
Telefon: 627511090, faks: 627511785
Szkoła podstawowa
Gimnazjum
Szkoła Filialna w Jarantowie
Szkoła podstawowa
62-814 Blizanów
Telefon: 627511012, faks: 627511012
Przedszkole
62-814 Blizanów 56
Telefon: 627511090, faks: 627511785

Szkoła Podstawowa w Rychnowie

Rychnów 16
62-814 Blizanów
Telefon: 627510807, faks: 627510807
Przedszkole
Rychnów 16
62-814 Blizanów
Telefon: 627510807, faks: 627510807

Szkoła Podstawowa w Lipem

Lipem 20
62-814 Blizanów
Telefon: 627511081
Przedszkole
Lipem 20
62-814 Blizanów
Telefon: 627511081

ZESPÓŁ SZKÓŁ W PIOTROWIE

Piotrów 65
62-814 BLIZANÓW
Telefon: 627695191, faks: 627695191
Przedszkole
Szkoła podstawowa
Gimnazjum
Szkoła podstawowa w Jastrzębnikach –filia
Jastrzębniki 51
62-814 BLIZANÓW
Telefon: 627512515
Przedszkole
Jastrzębniki 51
62-814 BLIZANÓW
Telefon: 627512515

GMINA BRZEZINY

Szkoła Podstawowa w Sobiesękach

62-874 Brzeziny
Przedszkole
62-874 Brzeziny

Szkoła Podstawowa w Aleksandrii

Aleksandria 120
62-874 Brzeziny
Telefon: 627698028
Przedszkole
Aleksandria 120
62-874 Brzeziny
Telefon: 627698028

Szkoła Podstawowa w Dzieciolach

Dziecioły 14
62-874 Brzeziny

Telefon: 627697029, faks: 627697029
Przedszkole

Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich w Czempiszu
Czempisz 38
62-874 Brzeziny
Telefon: 627638016, faks: 627690816
Przedszkole

Zespół Szkół w Brzezinach
Wrocławska 17
62-874 Brzeziny
Telefon: 627698101, faks: 627698101
Przedszkole
Szkoła podstawowa

Gimnazjum w Brzezinach
Gimnazjalna 1
62-874 Brzeziny
Telefon: 627698660, faks: 627698660

GMINA CEKÓW

Szkoła Podstawowa w Morawinie
Morawian 27
62-834 CEKÓW
Telefon: 627631472, faks: 627631472
Przedszkole

Szkoła Podstawowa w Kosmowie
Kosmów 46
62-834 Ceków
Telefon: 627631083, faks: 627631083
Przedszkole

Zespół Szkół w Kamieniu
Kamień 25
62-834 Ceków
Telefon: 627631475, faks: 627631475
Szkoła podstawowa
Gimnazjum
Przedszkole

GMINA GODZIESZE WIELKIE

Zespół Szkół Nr 1 w Godzieszach Wielkich
Kordeckiego 8
62-872 Godziesze Małe
Telefon: 627611083, faks: 627611083
Przedszkole
Kordeckiego 2
62-872 Godziesze Małe
Telefon: 627611061
Szkoła podstawowa
Kordeckiego 8
62-872 Godziesze Małe
Telefon: 627611083, faks: 627611083

Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Żydowie
Szkolna 72
62-872 Godziesze Małe
Telefon: 627613688
Przedszkole

Szkoła Podstawowa im. bł. F. Stryjasa w Saczynie
Saczyn 103
62-872 Godziesze Małe
Telefon: 627611227

Przedszkole

Zespół Szkół w Woli Droszewskiej

Wola Droszewska 45
62-872 Godziesze Małe
Telefon: 627610515
Przedszkole
Szkoła podstawowa
Gimnazjum

Zespół Szkół Nr 2 w Godzieszach Wielkich

Kordeckiego 10
62-872 Godziesze Małe
Telefon: 627611949, faks: 627611949
Gimnazjum
Liceum ogólnokształcące

Zespół Szkolno - Przedszkolny w Stobnie Siódmym

Stobno 26
62-872 Godziesze Małe
Telefon: 627611155
Przedszkole
Szkoła podstawowa

GMINA LISKÓW

Szkoła Podstawowa im. Józefa Wybickiego w Liskowie

Ks. W. Blizińskiego 27
62-850 Lisków
Telefon: 627634016, faks: 627634107
Przedszkole

Szkoła Podstawowa w Strzałkowie

Strzałków 65
62-850 Lisków
Telefon: 627634592, faks: 627634592
Przedszkole

Szkoła Podstawowa w Zakrzynie

Zakrzyw 1
62-850 Lisków
Telefon: 627634080, faks: 627634080
Przedszkole

Szkoła Podstawowa w Ciepielewie

Ciepielewo 10
62-850 LISKÓW
Telefon: 627634034
Przedszkole

Publiczne Przedszkole Sióstr Służebniczek NMP

ks. W. Blizińskiego 50a
62-850 Lisków
Telefon: 627634023, faks: 627634023

Gimnazjum im. Ks. W. Blizińskiego w Liskowie

Ks. W. Blizińskiego 44a
62-850 Lisków
Telefon: 627634117, faks: 627634117

Niepubliczny Punkt Przedszkolny - Strzałków

Strzałków 12A
62-850 Lisków
Telefon: 618436304, faks: 618436305

GMINA OPATÓWEK

Szkoła Podstawowa w Opatówku

Szkolna 3
62-860 Opatówek
Telefon: 627618011, faks: 627618011
Szkoła Podstawowa Filia w Sierzchowie
Sierzchowie 33
62-860 Opatówek
Telefon: 627618012
Szkoła Podstawowa Filia w Cieni Drugiej
Cieni Drugie 21
62-860 Opatówek
Telefon: 627618011, faks: 627618011

Zespół Szkół w Rajsku

Rajsko 4
62-860 Opatówek
Telefon: 627618563, faks: 627618563
Szkoła podstawowa
Gimnazjum
Szkoła Podstawowa w Rajsku

Gimnazjum im. Agatona i Stefana Gillerów w Opatówku

Szkolna 7
62-860 Opatówek
Telefon: 627618463, faks: 627618463

Zespół Szkół w Tłokini Wielkiej

Tłokinia Wielka 87
62-860 Opatówek
Telefon: 627614312, faks: 627614312
Szkoła podstawowa
Gimnazjum
Przedszkole

Publiczne Przedszkole w Opatówku

Kościelna 2
62-860 Opatówek
Telefon: 627618033

Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Chelmcach

Chelmce 3
62-860 Opatówek
Telefon: 627612724, faks: 627612724
Szkoła podstawowa
Gimnazjum
Przedszkole

GMINA SZCZYTNIKI

Zespół Szkół w Marchwaczu

Marchwacz 27
62-865 Szczytniki
Telefon: 627625025, faks: 627625025
Szkoła podstawowa
Gimnazjum
Przedszkole

Zespół Szkół w Szczytnikach

Popów 54
62-865 Szczytniki
Telefon: 627625002
Przedszkole
Szkoła podstawowa
Gimnazjum
Szkoła Filialna Szkoła podstawowa
Iwanowice 8
62-862 Iwanowice
Przedszkole
Popów 54

62-865 Szczytniki
Telefon: 627625002
Szkoła Filialna Przedszkole
Iwanowice 8
62-862 Iwanowice

Zespół Szkół w Radliczycach

Radliczyce 72
62-865 Szczytniki
Telefon: 627627134
Szkoła podstawowa
Gimnazjum
Szkoła Filialna Szkoła podstawowa
Szczytniki 3
62-865 Szczytniki
Telefon: 627626113
Przedszkole
Radliczyce 72
62-865 Szczytniki
Telefon: 627627134
Szkoła Filialna Przedszkole
Szczytniki 3
62-865 Szczytniki
Telefon: 627626113

Zespół Szkół w Stawie

Karola Świerczewskiego 3
62-865 Szczytniki
Telefon: 627626460
Przedszkole
Karola Świerczewskiego 3
62-865 Szczytniki
Telefon: 627626460
Szkoła podstawowa
Karola Świerczewskiego 3
62-865 Szczytniki
Telefon: 627626460
Gimnazjum
Karola Świerczewskiego 3
62-865 Szczytniki
Telefon: 627626460

GMINA ŻELAZKÓW

Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Skarszewie

Skarszew 50
62-817 Żelazków
Telefon: 627614274
Przedszkole

Szkoła Podstawowa w Goliszewie

Goliszew 17
62-817 Żelazków
Telefon: 627691013, faks: 627691013
Przedszkole
Goliszew 17
62-817 Żelazków
Telefon: 627691013, faks: 627691013

Szkoła Podstawowa w Dębem

Dęb 34a
62-817 Żelazków
Telefon: 627694207, faks: 627694207
Przedszkole
Dęb 34a
62-817 Żelazków
Telefon: 627694207, faks: 627694207

Zespół Szkół w Żelazkowie

Żelazków 108
62-817 Żelazków
Telefon: 627691010, faks: 627691010
Przedszkole
Szkoła podstawowa

Zespół Szkół im. Marii Dąbrowskiej w Russowie

Russów 6
62-817 Żelazków
Telefon: 627692160, faks: 627692160
Przedszkole
Szkoła podstawowa
Gimnazjum
Przedszkole
Przedszkole
Kokanin 67
62-817 Żelazków
Telefon: 627692160, faks: 627692160
Szkoła podstawowa
Kokanin 67
62-817 Żelazków
Telefon: 627692160, faks: 627692160

NIEPUBLICZNA SZKOŁA PODSTAWOWA W BIERNATKACH

Biernatki 18
62-817 Żelazków
Telefon: 627691021, faks: 627691021

NIEPUBLICZNA SZKOŁA PODSTAWOWA W BIERNATKACH

Przedszkole
Biernatki 18
62-817 Żelazków
Telefon: 627691021, faks: 627691021
Gimnazjum
62-817 ŻELAZKÓW
Telefon: 627691021, faks: 627691021
Szkoła podstawowa
Szkolna 1
62-840 Koźminek
Telefon: 627637205, faks: 627637023

GMINA KOŹMINEK**Szkoła Podstawowa im. Wincentego Witosa w Nowym Nakwasinie**

Nowy Nakwasin 48
62-840 Koźminek
Telefon: 627637011
Przedszkole
Nowy Nakwasin 48
62-840 Koźminek
Telefon: 627637011

Punkt Przedszkolny w Szkole Podstawowej w Nowym Nakwasinie

Nowy Nakwasin 48
62-840 Koźminek
Telefon: 627637011

Szkoła Podstawowa w Moskurni

Moskurni 9a
62-840 Koźminek
Telefon: 627637056, faks: 627637056
Przedszkole
Punkt Przedszkolny w Szkole Podstawowej w Moskurni

Publiczne Przedszkole

Mielęckiego 4
62-840 Koźminek

Telefon: 627637043, faks: 627637043

Gimnazjum im. Noblistów Polskich w Koźminku

Szkolna 1
62-840 Koźminek
Telefon: 627638404, faks: 627638538

GMINA MYCIELIN

Szkoła Podstawowa w Mycielinie

Mycielin 42a
62-831 Korzeniew
Telefon: 627613125, faks: 627613125
Przedszkole
Mycielin 42a
62-831 Korzeniew
Telefon: 627613125, faks: 627613125

Zespół Szkolno - Przedszkolny w Dzierzbiniu - Kolonii

Dzierzbiniu – Kolonia 31-32
62-831 Korzeniew
Telefon: 627517105, faks: 627517105
Przedszkole
Szkoła podstawowa

Publiczne Przedszkole Samorządowe w Korzeniewie

Korzeniew 116
62-831 Korzeniew
Telefon: 627513358

Gimnazjum w Korzeniewie

Korzeniew 51
62-831 Korzeniew
Telefon: 627613128, faks: 627513139

Publiczne Przedszkole Samorządowe w Przyranii

Przyrań 7/1
62-831 Korzeniew
Telefon: 627513358

Zespół Szkolno - Przedszkolny w Kościelcu

Kościelec 9
62-831 Korzeniew
Telefon: 627613160, faks: 627613160
Przedszkole
Szkoła podstawowa

GMINA OPATÓWEK

Centrum Kształcenia Ustawicznego ze szkołami

Parkowa 1
62-860 Opatówek
Telefon: 627618540, faks: 627619292
Technikum Uzupełniające dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych
Parkowa 1
62-860 Opatówek
Telefon: 627618540, faks: 627619292
Szkoła Policealna Dla Dorosłych
PARKOWA 1
62-860 OPATÓWEK
Telefon: 627618540, faks: 627619292

Zespół Szkół im.S.Mikołajczyka

Parkowa 1
62-860 Opatówek
Telefon: 627618540, faks: 627619292
Zasadnicza Szkoła Zawodowa
Liceum ogólnokształcące

Technikum
Technikum- Internat

GMINA LISKÓW

Zespół Szkół nr 1

Twórców Liskowa 1

62-850 Lisków

Telefon: 627634009, faks: 627634009

Zasadnicza szkoła zawodowa

Liceum Ogólnokształcące przygotowujące do pracy w służbach mundurowych i jednostkach zarządzania kryzysowego

Technikum

Technikum nr 1- Internat

Dom Dziecka

ks. W. Blizińskiego 96

62-850 Lisków

Telefon: 627634003, faks: 627634084

GMINA GODZIESZE WIELKIE

Centra kształcenia ustawicznego i praktycznego oraz ośrodki dokształcania zawodowego

Twórców Liskowa 1

Kod pocztowy i poczta: 62-850 Lisków

Telefon: 627634009, faks: 627634009

GMINA ŻELAZKÓW

Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy "Centrum Edukacyjno-Rehabilitacyjne TĘCZA"

Radosna 1

62-872 Godziesze Małe

Telefon: 625976027

Technikum Uzupełniające Lider w Goliszewie

Goliszew 17

62-817 Żelazków

Telefon: 627691013

Szkoła Policealna Lider w Goliszewie

Goliszew 17

62-817 Żelazków

Telefon: 627691013

Technikum Lider w Goliszewie

Goliszew 17

62-817 Żelazków

Telefon: 627691013

GMINA BLIZANÓW

Zespół Szkół w Jankowie Pierwszym

Janków Pierwszy 78

62-814 Blizanów

Telefon: 627511116, faks: 627511038

Publiczne Przedszkole Samorządowe w Jankowie Pierwszym

Szkoła podstawowa

Gimnazjum

Szkoła podstawowa

Blizanów 11

62-814 Blizanów

Telefon: 627511082

GMINA CEKÓW

Zespół Szkół w Cekowie-Kolonii

Ceków-Kolonia 2

62-834 Ceków

Telefon: 627631013, faks: 627631013

Szkoła podstawowa

Gimnazjum

Filia w Przespolewie Pańskim Szkoła podstawowa
Przespolew Pański 35
62-834 Ceków
Telefon: 627631474
Filia w Przespolewie Pańskim Przedszkole
Przespolew Pański 35
62-834 Ceków
Telefon: 627631474

GMINA GODZIESZE WIELKIE
SZKOŁA PODSTAWOWA W STAREJ KAKAWIE

Stara Kakawa 57
62-872 Godziesze Wielkie
Telefon: 627610200, faks: 627610200
Przedszkole
Stara Kakaowa 57
62-872 Godziesze Wielkie
Telefon: 627610200, faks: 627610200

GMINA SZCZYTNIKI

Zespół Szkół w Iwanowicach
Ks. Augustyna Kordeckiego 11
62-862 Iwanowice
Telefon: 627626803, faks: 627626076
Przedszkole
Ks. Augustyna Kordeckiego 4
62-862 Iwanowice
Telefon: 627626848, faks: 627626848

Szkoła Podstawowa w Iwanowicach ze Szkołą Filialną w Sobiesękach Drugich

Ks. Augustyna Kordeckiego 11
62-862 Iwanowice
Telefon: 627626803, faks: 627626076
Gimnazjum w Iwanowicach
Ks. Augustyna Kordeckiego 11
62-862 Iwanowice

Szkoła Filialna w Sobiesękach Drugich

Iwanowice 13
62-862 Iwanowice

Tabele

	Strona
1. Liczba ludności Powiatu kaliskiego. Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Poznaniu, dane z dnia 30 czerwca 2012r.	26
2. Ludność Powiatu Kaliskiego z podziałem na gminy. Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Poznaniu, dane z dnia 30 czerwca 2012r.	27
3. Liczba osób bezrobotnych w Powiecie Kaliskim Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Kaliszu, stan z 31.12.2012r.	29
4. Stopa bezrobocia w Polsce w latach 2012-2013. Opracowanie własne. Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu i Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.	29
5. Dynamika rozwoju rejestracji bezrobotnych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kaliszu w okresie 2012 i 2013 roku. Opracowanie własne. Źródło: dane PUP w Kaliszu.	30
6. Formy aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych w Powiecie Kaliskim w latach 2012-2013 roku. Źródło: PUP Kalisz.	31
7. Wysokość zasiłków dla bezrobotnych, stan na dzień 1 czerwca 2012 roku. Opracowanie własne. Źródło: dane Ministerstwa Pracy i Polityki społecznej.	32
8. Wysokość stypendiów dla bezrobotnych. Stan na 26.02.2013r. Źródło: Opracowano w wydziale Funduszy Pracy Departamentu Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.	33
9. Planowane działania na rzecz rozwoju sektora ekonomii społecznej w powiecie kaliskim Źródło: opracowanie własne.	40
10. Liczba dzieci skierowanych do placówki opiekuńczo-wychowawczej w latach 2009-2013 roku. Źródło: opracowanie własne.	54
11. Rodzaje rodzin zastępczych i liczba dzieci w nich umieszczanych w latach 2009-2013. Źródło: opracowanie własne.	55
12. Powody przyznawania pomocy przez MGOPS i GOPS w roku 2012. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MGOPS i GOPS	

w powiecie Kaliskim.	59
13. Powody przyznawania pomocy przez MGOPS i GOPS w roku 2011. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MGOPS i GOPS w powiecie Kaliskim.	61
14. Powody przyznawania pomocy przez MGOPS i GOPS w roku 2010. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MGOPS i GOPS w powiecie Kaliskim.	63
15. Instytucje gminne i powiatowe zajmujące się pomocą społeczną. Źródło: opracowanie własne.	73

Obrazy

1. Herb Powiatu Kaliskiego.	1
2. Logo Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu.	2
3. Mapa Powiatu Kaliskiego z podziałem na gminy.	21
4. Herb Gminy i Miasta Stawiszyn.	21
5. Herb Gminy Blizanów.	22
6. Herb Gminy Brzeziny.	22
7. Herb Gminy Ceków Kolonia.	22
8. Herb Gminy Godziesze Wielkie.	23
9. Herb Gminy Koźminek.	23
10. Herb Gminy Lisków.	23
11. Herb Gminy Mycielin.	24
12. Herb Gminy Opatówek.	24
13. Herb Gminy Szczytniki.	25
14. Herb Gminy Żelazków.	25

Strategia została opracowana w oparciu o szereg dokumentów priorytetowych w współpracy z instytucjami zajmującymi się problematyką pomocy społecznej.

Materiały uzyskano w:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stawiszynie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Blizanowie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzezinach,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Cekowie-Kolonii,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Godzieszach Wielkich,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminku,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Liskowie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mycielinie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatówku,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczytnikach,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żelazkowie,
- Urząd Statystyczny w Poznaniu,
- Urząd Statystyczny oddział w Kaliszu,
- Powiatowy Urząd Pracy w Kaliszu,
- Starostwo Powiatowe w Kaliszu,
- Samorząd Województwa Wielkopolskiego,
- Materiały własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu.

